

TEXT

ARCHIVES
ÉQUIVALENCES

2001

CONTRABANDA MEMORIEI

Radu Sergiu Ruba

1997

TEXT

ÉQUIVALENCES

A S B

2001

Notă asupra ediției

Cuprins

Pagina inițială

Înapoi

Închide

Ieșire

Notă asupra ediției

ORIGINAL EDITION:

- © 1997 RADU SERGIU RUBA (Bucharest, Romania)
- © 1997 CARTEA ROMÂNEASCĂ (Bucharest, Romania)
- © 1997 ASB (Romania) [*Biblioteca București*]

PRESENT EDITION:

- © 1997–2001 RADU SERGIU RUBA (Bucharest, Romania) [TEXT]
- © 2001 ADRIAN REZUȘ (Nijmegen, The Netherlands) [EDITION]
- © 2001 LUCIA VERONA (Bucharest, Romania) [LOGO ASB]
- © 2001 ARCHIVES ÉQUIVALENCES [PDF \LaTeX – PDF/SCREEN]

**This electronic edition is a *non-profit* publication
produced by PDF \TeX 14.H [© 2001 HÀN THẾ THÀNH] &
created by \LaTeX 2 ϵ with HYPERREF & PDF/ELITE**

\LaTeX 2 ϵ © 1993–2001 THE \LaTeX 3 PROJECT TEAM *et al.*
HYPERREF © 1995–2001 SEBASTIAN RAHTZ
PDF/ELITE © 2001, ADRIAN REZUȘ [based on PDFSCREEN]
PDFSCREEN © 1999–2001 C. V. RADHAKRISHNAN

TYPESET BY ROMANIAN \TeX © 1994–2001 ADRIAN REZUȘ
PRINTED IN THE NETHERLANDS – DECEMBER 24, 2001

Contrabanda memoriei
RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Înainte

leșire

Pagina 2 din 124

Cuprins

Contrabanda memoriei	7
COSTUMUL	9
ÎN RUSIA VECHĂ, OGORUL...	18
UN VIS DE PERIFERIE	30
CU FORȚA LA LOPE DE VEGA	35
SUZANA	44
PANTOFII	62
DUPĂ CINCISPREZECE ANI	74
LA O ȚARĂ, AMERICA	79
<i>Radu Sergiu Ruba – Profil</i>	120

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina **3** din **124**

Contrabanda memoriei

RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 4 din 124

Contrabanda memoriei

RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 5 din 124

Contrabanda memoriei

RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina **6** din **124**

Contrabanda memoriei

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 7 din 124

Contrabanda memoriei

RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 8 din 124

COSTUMUL

Aniversarea începuse. Asupra celor prezenți venea un discurs cu foarte multe cuvinte, pomenind de *cauză* și de *emoție*. Îi adunaseră pe toți într-o faimoasă sală de adunat oameni, din clădirea care, înainte de război, purtase numele de *Didactica Magna*. Acum, la câțiva ani după, pe frontispiciul vechii inscripții figura o barză, un tractor sau un ministru. Se spunea că tractorul ar semăna cu o dansatoare. Oricum, tot aici se țineau întrunirile dascălimii orașului, multe și dese, curgeau oameni din toate școlile.

Cu o zi în urmă, Ion M., directorul Școlii pentru Orbi, primise și el o notă telefonică: *Să se prezinte tovarășul director și un tovarăș profesor nevăzător, cu rezultate*. Îi convocase în cancelarie pe toți profesorii orbi:

- Mă! Cu unul din voi trebuie să merg!
- Ioane, i-au răspuns, ia-l pe Ion.

În sala cu aniversarea, profesorul Ion Tudor stătea liniștit, cu fața lui imobilă ca întotdeauna, cu aerul că ascultă smerit. Preda matematica: *2x... Ați scris, mă copii?* Între timp, discursul mergea înainte, ba chiar se întărise, apăsând mereu pe cuvinte precum *monolit*, *izbândă*, *muncă*, *nemișlocit*, *ascuțire și fiară*. După *fiară*, urma un epitet greu de pronunțat pe care memoria lui Tudor îl acoperea instinctiv cu *plus 2y...* până când cuvântarea principală se opri, ca să pornească alta, apoi alta. Tudor tresări

Contrabanda memoriei
RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 9 din 124

abia când auzi vorbindu-se de frig. Se pusese pe la mijlocul acela de decembrie un ger serios, fără zăpadă, încât oamenii se gândeau mai mult la lemne și la cărbuni. *Critică frigul* își zise el și prinse a trage cu urechea:

Wu-Wing! – striga profesoara, *Eu sunt Wu-Wing, al tău cel mic, / mi-e foame și mi-e frig!*

Recita. Și-i ataca puternic pe americani. Lovea în războiul din Coreea. Vorbea de agresiune, ravagii, foamete, sânge, teroare și copii. Apoi urma criza de orez, criza de pâine și cea de ceai. Mulți orfani, mame sfâșiate. De războiul acesta s-au ocupat mulți. Cel mai interesant a fost când arătau că, de fapt, se dădea o bătălie între un balaur fioros ieșit din mare și oamenii aceluia pământ. Se înțelegea că este o luptă între marea care vine valuri-valuri și uscatul din acele părți ale lumii. Balaurul oceanic dădea un asalt puternic, dar până la urmă, oamenii ieșeau din pământ și nu se lăsau. Se putea deduce clar că ei înving sau că vor învinge. Cineva izbucni:

Agresor american! / Cădea-ți-ar bomba în ocean!

Iar altcineva îl completă din cealaltă parte a sălii:

Dar și pacea bombă are / și-ncă una foarte mare!

Spiritele se aprinseseră. Toți voiau să vorbească. Conducătorul festivității începu să bată cu stiloul în masă.

– Tovarăși!

Dar se văzu nevoit să mai bată de vreo opt ori:

– Stimați tovarăși! Ne-am adunat aici cu un scop precis. Vă înțeleg... Cu toții luptăm pentru pace. Așa e bine, aceasta este datoria noastră. Numai că scopul precis al întrunirii noastre îl reprezintă... mai este nevoie s-o repet? Nu! Nu-i așa că nu? Nu! Îl reprezintă, deci, aniversarea Zilei de

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 10 din 124

Naștere a Tovarășului Iosif Visarionovici Stalin, Părintele Popoarelor, și mesaje de felicitare pe care colectivele noastre de muncă din toate școlile s-au hotărât să i le trimită. Să nu ne abatem foarte mult de la acest nobil scop al întâlnirii noastre de astăzi, tovarăși stimați.

Oamenii își mai potoliră antiamericanismul și se întoarseră cu fața la mesaje. Povesteau în cuvinte calde ce i-ar scrie ei tovarășului Stalin și, de asemenea, ce i-ar scrie copiii de la școala fiecăruia. În frazele lor, profesorii reflectau emulația posibilă dintre copiii diferitelor școli.

- Ai noștri ar zice...
- Ba nu! Aceasta este ideea copiilor noștri!
- Dragi colegi, psst! Doar nu suntem la lupta de clasă! Ce...

Ce mama dracului!, voia să spună șeful de la tribună, dar își aminti că are datoria să lupte împotriva tuturor elementelor supranaturale.

Auzi acolo, își zise Tudor. *Pacea să aibă bombă!* Vorbea în sinea lui, dar pe dinafară îi scăpă un *hă-hă!*

– Uitați, reluă dirijorul ceremoniei, multe lucruri interesante ar putea să ne spună tovarășul profesor Tudor Ion. Fără îndoială că pe tovarășul Stalin îl interesează în cea mai mare măsură cât de mult a progresat viața nevăzătorilor din țara noastră în regimul nostru de democrație populară... Pofțiți, tovarășe profesor!

Tudor simți că în ceafă îl înțeapă toate furculițele prezentului. Se gândi îndată la ministrul de pe frontispiciul clădirii, apoi la o mătă, una Carmen. El era băiat sărac dintr-un sat, de undeva, de sub munte. Ai lui nu înțelegeau ce putea să facă el, orb, pe la școlile alea. Studiase matematicile. Două dintre examene și le amânase mult peste limita ultimului an, pentru

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 11 din 124

a mai putea profita de adăpostul căminului studentesc. Își găsisse un rost în cele din urmă la gimnaziul pentru orbi. Pe copii îi iubea mult.

Iar Carmen, la care se gândea acum, nu știa să prindă șoareci. Prea era o pisică socială, burgheză. Rătăcea năucă prin cămări, albă, și abia când un șoarece țâșnise de undeva, izbindu-se pur și simplu de ea, găsisse cu cale să-l înșface. Deci, Tudor, de pe scaunul său, se derulă în sus slab, înalt, interminabil.

– Apoi, eu, tovarăși dragi, nu-i scriu.

Ateu convins, dirijorul aniversării se închină instinctiv. Nu mai făcuse una ca asta de la cutremurul din '40. Sala dădu să scoată un *hii*, dar gurile se blocau în aer. La auzul mărețului nume, sufletele tindeau de la sine să ia poziția de drepti... Iar acum asta... Apără-ne Doamne! Zicea că nu-i scrie! Auzi acolo! Să nu-i scrie Dânsului?!

Șeful aniversării reuși până la urmă să îngaiame:

– Dar... Dar cum e posibil?!

Voia să se ridice de pe podium, de la prezidiu, însă i se scursese toată energia. Măcar printr-un gest să fi putut să-l întrerupă pe aiuritul ăla de orb!... Care însă nedându-și seama despre ce ar putea fi vorba, o ținea tot înainte:

– Nu, pentru că uitați ce am pățit eu: mi-am tot adunat bani din salariul meu amărât, cu gândul că până la urmă să-mi cumpăr un costum. Dar a venit reforma monetară, stabilizarea, banii s-au împutinat și mi-am dat seama că oricât aș munci eu, tovarăși și tovarășe, tot fără costum am să rămân... De unde să pot strânge eu atâta?! Așa că de supărare, banii, stimați tovarăși, i-am băut. Și acuma, vedeți dumneavoastră, de bine n-am

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 12 din 124

ce să-i scriu iar de rău nu vreau să-i scriu că nu vreau să-l supăr pe om de ziua lui!

Dirijorul părea că-și revine:

- Vai, dar cum să se supere Tovarășul Stalin?!
- Ba se supără!
- Cu siguranță nu, tovarășe profesor!
- Ba vă spun eu că se supără!
- Bine, dar...
- Se su-pă-ră! Și-i ziua lui! Nu e voie! E păcat de Dumnezeu!

O profesoară interveni și arată că tovarășul Stalin nu poate să se supere, căci de pildă, Dânsul se întâlnește cu foarte mulți copii. Unii dintre acești copii nu sunt foarte bine crescuți și, la aceste întrevederi se mișcă, se agită, nu stau locului, se scarpină! Dar și mai urât decât copiii s-au comportat anglo-americanii pe care Uniunea Sovietică i-a ajutat în timpul războiului, iar după război, aceștia au devenit nerecunoscători. Tovarășul Stalin nu s-a supărat, însă a devenit extrem de vigilent.

Un coleg de-al ei o contrazise, în sensul că Tovarășul Stalin s-a supărat rău de tot pe americani. Urmă o lungă expunere a motivelor timp în care cineva scăpă pe podea o legătură de chei, liniștea se concentrează în jurul acestui zgomot, iar în cele din urmă, se trecu la un nou subiect: *Ziua de 21 Decembrie în conștiința popoarelor lumii!*

Maestrului ceremoniei îi mai dispăruse paloarea. Referindu-se la ziua aceasta porni, în cuvinte extrem de prudente să citeze din gândirea celor mai surprinzătoare popoare, unele compuse doar din crescători de reni. Popoare modeste și sărace, dar, afirma domnia-sa, tocmai de aceea superioare celor europene. Ca dovadă, gândirea lor se regăsea într-o religie clară,

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 13 din 124

bazată pe elementele naturii, pe concret, și nu pe ideea coruptă și alienată a unui Dumnezeu abstract.

Și pe deasupra, inexistent, adăugă dânsul. Cuvintele i le așeza în ordine numai frica. Să nu-l fi văzut vreun tovarăș din serviciile de securitate cum și-a făcut cruce! Ar putea chiar să-l aresteze, ah!

De vină sunt numai spusele nenorocitului ăluia de orb... Pardon, nevăzător!

La încheierea ceremoniei, în jurul directorului și a lui Tudor, spațiul se goli îndată. Dascălii se călcau în picioare, încercând să se îndepărteze de acel loc.

– Au! – țipau unii, iar cei ce se înghesuiau, arătau din cap spre orbul înalt, prelung, nesfârșit.

– Da, da, confirmau victimele busculadei, da, înțelegem.

Tudor își reaminti de Carmen, așa cum i-o descrisese cineva, leneșă, albă, răsturnată pe una din treptele scării ce ducea la pod. Torcea. Coada ei lungă atârna prin golul dintre scânduri.

– Ioane, îi zise Ion... Eu nu mă mai duc cu tine! Nu te mai însoțesc până acasă!

– Fugi, mă Ioane, că nu mă arestează ei tocmai pe mine! La ce să fiu eu bun la pușcărie? De nimic nu sunt bun. De nimic.

Iar a doua zi, se regăsi tot în clasă, dictând mereu același exercițiu: *2x... Ați înțeles mă copii?*

Din biroul său, directorul răspunde bățăilor în ușă. Intrară doi tineri cât casa. Îmbrăcați la fel, tunși scurt, pas energic, privire netedă funcțională.

– Directorul școlii, da?

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 14 din 124

- Da.
- Aveți aici un profesor, unul Tudor Ion?
- Da.
- Și care nu vede?
- Da.
- Și dacă nu vede, n-are costum?
- Aăă...
- Puteți să-l chemați?

În clasa lui, Tudor dicta înainte *plus 2y*...

Ioane, îi spuse Ion, au venit să te ia! Doi, înalți cât camera! Lați în umeri! Doi!

- Câți?
- Doi!
- Ho-pa, făcu Tudor, ho-pa...

Directorul, ce era să mai facă? Se uita pe fereastră. Îi vedea pe cei doi găligani cum îl urcă cu grijă pe Tudor într-un Gaz sovietic, cum mașina demarează. În recreație, toată lumea știa deja totul. Vestea parcă o duseră curenții de aer de la o sală de clasă la alta. Nimeni nu scotea o vorbă. Demult nu se mai lăsase o asemenea liniște. Orele se închideau unele peste altele. Zi năucă de miercuri. Până când, în biroul directorului, după vreo două ceasuri, intră Tudor, zâmbind și scărpinându-se după ureche. Zâmbind.

- Cum?
- Bine.
- Unde?

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 15 din 124

- La fabrica de confecții.
- Și...
- Mi-au luat măsura.
- Și...
- Au zis că într-o săptămână voi avea costum. Gri. Mi-au spus că gri. Erau cât pe-aici să se enerveze pentru nu știam dacă îmi trebuie cu dungulițe sau nu.

Contrabanda memoriei

RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 16 din 124

Contrabanda memoriei

RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 17 din 124

ÎN RUSIA VECHĂ, OGORUL...

O încasasem. Mă preluase ca din zbor însuși îndrumătorul detașamentului de pionieri, tovarășul profesor Bujorel Gh. Trandafirescu-Purpuriș. O palmă șlefuită peste ceafă, vreo trei mai iuți la spinare, smucituri de urechea stângă înainte și înapoi, un genunchi solid în fund care mă și sălta de la podea, pentru prima oară în viața mea prin această tehnică.

– Nu vă e rușine?!

Ne era, ce să facem și încă destul de tare, mai ales mie, când în continuare, tovarășul m-a suit pe o banchetă ca să mă vadă întregul autobuz. Lăsam în jos capul, dar dânsul mi-l ridică la loc, nu de bărbie cum mi se mai întâmplase altă dată, ci de-a dreptul de vârful nasului. Nu știu cum își învârtea degetele că mi-l răsucea ca să mă doară rău de tot și să fiu nevoit să-mi scot mereu batista ca toți să creadă că plâng de rușine și de părere de rău.

De plâns, nu plângeam. Mă simțeam, în schimb tare stingherit de cele întâmplate și chiar că-mi părea rău. Nu mă putusem abține totuși să nu-i spun colegului meu ce mă rugase să-i spun. M-am tot gândit eu o vreme: Să-i spun? Să nu-i spun?... Dar el era mai bun ca mine la tras cu praștia, așa că, de data asta, trebuia ca eu să-i arăt că sunt mai deștept decât el. I-am spus, de ce să nu-i spun, iar el s-a apucat să urle din răspuțeri cuvintele alea necunoscute. Când am sosit împreună la autobuz, el a fost luat în

Contrabanda memoriei
RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 18 din 124

primire mai serios decât mine. L-au făcut măgar, nesimțit, trădător, țigan, șarpe-n sân. Profesoara de muzică îi ceru lui Stelică să rostească limpede și cu voce tare ca să audă toată lumea, ce strigase el pe drum.

Noroc cu tov. Purpuriș, cu mâna lui lungă și palma cât o lopată. Îmi dădu drumul mie din smotocit și se întinse cât putu mai bine, acoperind gura nebunului. Ăla tocmai și-o deschisese și trăgea adânc aer ca să poată zbiera cât mai răspicat acele cuvinte pe care nu le înțelegeam decât eu și încă vreo câțiva.

– Ar fi trebuit să vă lăsăm în pădure, urlă la noi, roșu de mânie, îndrumătorul de pionieri. Acolo trebuia să vă lăsăm, în fundul pădurii! Să vă mănânce fiarele sălbatice! Uite că se lasă și seara!

Mă legănam amețit, pluteam cu mare greutate pe lacul de lacrimi din-ăuntrul meu. Nu voiam totuși să le dau drumul. Mă înduiogam de mine însumi, închipuindu-mă noaptea, în adânc de codru, cu mistreți și balauri adulmecându-mă de aproape și...

Nu voiam să-mi mai închipui nimic. Voiam să pornească o dată autobuzul, să mă văd la internat, să vină iarna și să ardă gazele în sobă, iar noi la începutul orei de muzică, să punem la copt în arzător cartofi al căror miros pornea să se simtă de obicei pe la a treia strofă din Imnul Republicii, cam pe la *Înfrățit va fi veșnic al nostru popor / cu poporul sovietic eliberator*. Doamna de muzică ne înțelegea. Îi spuneam întotdeauna *Doamna*. Ne punea să repetăm prima parte a strofei a treia, iar la *Leninismul ni-e far și tărie și-avânt*, ne dădea voie să ne avântăm și să scoatem cartofii copti. Aveam dreptul să-i și mâncăm în oră.

Vocea cântăreților, spunea dânsa, *se lustruiește cu ouă crude. Dacă nu avem ou crud, atunci e bun și un cartof copt*, și lua la rândul ei câte unul

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 19 din 124

mai mare, suflând asupra lui, aruncându-l în sus și prinzându-l, ca să-l mai răcească. Îl curăța și-l dădea cu sare. Aducea anume pentru noi de acasă sarea într-un flacon de medicamente. Cel mai bun la muzică în acea zi căpăta cartoful cel mare. Pentru viața noastră de interniști, cu mese la ore fixe și porții la fel, nimic nu putea avea un gust mai bun ca bruma aceea de sare pe un cartof aburind, pus la copt de noi înșine.

Nu voiam decât atât: să vină iarna și zăpada. Blestemam luna septembrie cu excursiile ei la pădure, dorindu-mi să rămână uitată povestea asta cu tot ce strigase zăpăcitul de Stelică. Nici nu începuse bine anul școlar, nici nu ne adunaserăm noi ca lumea care de pe unde la internatul nostru, că se și hotărâse să mergem în excursie de o zi la pădure, în afara orașului. După o zi întreagă de dat de-a dura pe iarbă, de zgârieturi prin tufe, de lecții despre ciuperci pe care nu le găseam niciodată, după conserve, apă rece, mingi sparte, mere pădurețe, ba chiar și câte o încăierare, către sfârșitul după-amiezii, profesorii anunțau adunarea. Autobuzele ne așteptau pentru întoarcere. Mergeam cu prietenul ăsta al meu, așa zăpăcit cum era el și mai este și astăzi și tocmai eram gata să ieșim din poiană și să o cotim pe drumeagul nisipos ce ducea la șosea. Elevii din clasele mari se găseau undeva departe, în spate, glumind cu profesorii. Alții însă ne-o luaseră înainte. Oricum, nu se afla nimeni în jurul nostru. Au apărut atunci două fete mai mari decât noi, la vreo 13–14 ani, râzând și vorbind ungurește.

- Râd de tine, făcea Stelică.
- Ba de tine.

Nu erau din școala noastră. Dând-o pe românește, ne-au întrebat dacă nu cumva ne-am rătăcit și dacă vrem ca ele să ne ajute. Stelică a mormăit ceva, iar eu am făcut *nu* din cap. Încă mai dădeam din cap, când el s-a

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 20 din 124

oprit din mormăit:

– Da' ce, noi suntem proști să nu știm pe unde-i drumul? Cum se zice ungurește *vino-ncoace să ne f...?*

– Termină, măi!

– Hai, zi o dată, că un cuvânt tot îl știi, pe ăla principal. Cum se zice *vino-ncoa?*

– Gyere ide.

Și numai ce-l aud pe Stelică al meu urlând în urma fetelor care tocmai coteau pe drumul de nisip:

– Gyere ide baszni! Gyere ide baszni!

– Istenem! Szüsz Maria! țipau fetele, rupând-o strașnic la fugă.

– Gyere ide baszni, zbiera și Stelică al meu ca din gură de șarpe, gyere ide...

– Mai încet, l-am rugat eu văzându-l cât era de pornit și neștiind ce să-i spun altceva. Mai încet, măi, că ne aud colegii!

– Gyere ide Piroska! urla el înainte, aducându-și brusc aminte numele unguresc al Scufiței Roșii. Numai că și pe Scufița asta o chema la el cu aceeași intenție: *baszni*.

Odată ajunși la asfalt, la autobuze, ne-au înșfăcat niște mâini, nici nu mai știu ale cui, dar care ne așteptau dinainte și ne-au azvârlit în mașină. După corecția încasată și după ce înțepăturile fierbinți din urechi au prins să se mai împuțineze, am înțeles că unguroaicele înalte și slabe de pe drum ne-o luaseră înainte și ne pârâseră.

– N-am să te mai fac pionier!, țipa la mine trăgându-mă de freză, tov. îndrumător al detașamentului, n-o să te mai fac om! De ăsta (și bătea cu

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 21 din 124

degetul în căpățâna lui Stelică), de asta nu-mi pasă, dar tu erai un element bun la geografie!

Ne preda geografia regiunii și a raionului. Am aflat că pe băieții mai mari îi învăța chiar și geografia Saharei și a Mexicului. Dar nu harta Africii ori a Americii avea acum însemnătate, ci amenințarea ce-mi fusese azvârlită drept în față, cum că n-am să văd niciodată la gât cravata roșie. O purtau tanțoși mulți colegi cu aerul că nu-i poate atinge nici un deochi, nici o epidemie, iar eu să rămân în afara acestei ocrotiri, în calea tuturor răutăților?...

Când am ajuns la internat, mi se părea că mă doare capul. M-o fi durut el sau doar mi-o fi vâjâit, important e că, vreo două săptămâni după excursie, toată lumea mă privea strâmb. Glasurile dascălilor sunau amenințător. Numai Doamna de muzică surâdea. Mi-a pus un deget pe o tâmplă. Chiar dumneaei, câteva zile mai târziu, m-a luat pe mine și pe Stelică, conducându-ne la etajul doi, în cabinetul de geografie. Ne aștepta tov. Purpuriș. Ne-a obligat să stăm jos și să luăm ceva de scris:

– Scrieți: *Declarație*. După care lăsați un rând liber, tu, Stelache, treci acolo ce ai strigat prin pădure, iar tu, ce l-ai învățat să strige. E clar?

– Da, am răspuns de frică amândoi deși foarte clar nu prea era.

Stelică începu să se foiască. Învârtea creionul când spre dreapta, când spre stânga, iar la un moment dat, dădu să-i roadă capătul neascuțit.

– Ce-i cu tine, interveni Geografie, ce ai?

– Nu mai țin minte ce am strigat, răspunse prietenul meu, rozându-și de-a binelea unghia de la arătătorul mâinii drepte.

– Aminteste-i tu! mă îndemnă proful.

O lumină foarte aurie mi se înălță atunci înaintea frunții:

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 22 din 124

– Nici eu nu mai țin minte, am zis și m-am ridicat fără să vreau în picioare.

– Stai jos, mă, copile, cum de nu-ți mai amintești, concentrează-te!

– Ce e aia, tovarășu' profesor, *concentrează-te?*

– Să-ți aduci aminte fix!

Eu nu și nu. Firește că știam ce-l învățasem pe Stelică să zbiere, dar nu voiam să mă mai fac de rușine, orice ar fi fost.

– Spune, măi, copile, că scriu eu: *mă întorceam prin pădure și l-am învățat pe colegul meu să strige... gyere ide...* și se uită adânc în ochii doamnei de muzică. Ea zâmbea și bătea din genă. Bătea des.

– Spun eu mai departe, sări Stelică.

– Taci măi din gură că tu nu meriți să fii făcut pionier! Să spună asta! Zii dragă: *Gyere...*

După acest *gyere*, nu numai că s-a uitat în ochii Muzicuței, cum îi mai ziceam noi Doamnei, ci a și prins-o de mână.

– Uite, mă încurajă profesorul, îți scriu eu declarația, tu gândește-te și dictează!

Am început: *În primele mele rânduri ale micii mele declarații, pot să declarez...*

– Să declar, mă corectă cu blândețe Doamna.

Era întotdeauna atât de parfumată, că o dată puțin a lipsit să nu-mi suflu nasul în mână ei lăsată pe catedră.

...să declar că nu mai țin minte ce i-am spus lui elevul Stelian, pentru că eu am vrut să uit tot ce s-a întâmplat, iar dacă nu aș fi uitat, tot n-aș fi spus, fiindcă vreau să nu se mai întâmple niciodată.

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 23 din 124

– E bine și atât, zise profesorul, în timp ce scria. Trebuie să mai adăugăm aici: *dată astăzi, 10 octombrie, drept care semnez*. Ia iscălește tu, măi, viitor pionier, aici și-mi întinse coala și stiloul.

Aveam zece ani. Ultimele cuvinte ale profesorului Trandafirescu îmi luaseră o piatră grea de pe suflet. Eram convins acum că voi intra în rândurile detașamentului. Alți copii de vârsta mea purtau la gât cravata roșie de cel puțin un an. Doream să mă regăsesc printre ei nu neapărat de dragul celui roșu de pânză care la unii era atât de unsuros încât părea de mătase... Nu. Simțeam eu însă că purtătorii ei răceau mai rar sau chiar deloc și că primeau mai des bilete de voie ca să poată ieși din internat. Nu făceau mare lucru, mergeau la gară să se uite la trenuri. Le mirosea a vacanță. Acolo, pe pasarela arcuită pe deasupra șinelor, aplecați peste balustradă, numărau vagoanele fiecărui garnituri. Visam și eu să văd mai des trenul care mă ducea acasă, spre nord, aproape de frontiera de la care îl învățasem pe *gyiere ide* și celelate.

Până la tren însă, pot să spun că, după declarația din cabinetul de geografie, dojenit și urechiat pentru cele întâmplăte în excursie nu mai era decât Stelică. Mie mi se vorbea rar ca să pricep mai bine ca un băiat care tocmai își îndrepta comportamentul, iar într-o bună zi, mi s-a dat de învățat pe de rost chiar și o poezie: cinci strofe a câte patru versuri fiecare. Deloc grea. Într-o după-amiază aproape că o și învățasem. Seara am putut să mă închid deja într-o cabină de veceu și s-o recit cu voce scăzută.

– Ocupat! am strigat la rezezeală, dându-mi într-un târziu seama că cineva bătea insistent în ușă.

– Mă, tu ai zis înainte altceva! Ia ieși de acolo să te văd care ești!

După voce, era un băiat din clasele mari. Bătea în ușă din ce în ce mai

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 24 din 124

tare. De frică, până la urmă am ieșit.

– Tot tu, mă, puștiulică? Stăteai pe oală, și strigai după unguroaice, ai?... Ia să văd cu ce te ștergi tu la fund!

Mi-a confiscat foaia cu poezia. Era într-adevăr un băiat dintr-a unsprezecea. S-a închis pe dinăuntru și, cu glasul lui ăla gros, s-a apucat să citească și să râdă tare: *Hă-hă*, făcea, *mamă, mamă!* Între strofa a treia și a patra, de răs, a tras și câteva bombe. Rămăsesem înțepenit locului în fața acelei uși de closet. Un pas nu puteam să fac, trebuia să-mi recapăt poezia, poate că încă nu știam foarte bine textul. Recunosc că băiatul dinăuntru care râdea și așa mai departe, m-a ajutat, să o rețin, citind-o cu voce tare. Am fost extrem de atent. Îmi dădeam seama că bucata de hârtie poate oricând să o ia la vale pe canal. Când am auzit zgomotul apei trase, nici n-am avut timp să fug.

– Ce faci, cocoșel? Tragi cu urechea, spionezi? Ai învățat poezia?

– Da.

– Bravo! Ia să vii tu să ne-o reciți și nouă, băieților dintr-a unsprezecea!

M-am prins de clanța ușii de la toaletă și m-am pornit să urlu. Știam acum poezia pe dinafară, dar nu voiam s-o aflu nimeni. Liceanul trăgea de mine, dădea să-mi astupe gura, dar nici eu nu mă lăsam: zbieram și mai ascuțit.

Din mâinile lui, m-a scos însuși Geografie, făcându-i tot felul de semne în direcția capului. Pe mine m-a dus în sala de muzică.

– Am învățat poezia, i-am spus recunoscător.

– Unde-i textul?

– S-a șters ăla cu toată pagina.

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 25 din 124

– Cum?

– Da, cu toată. Murmuram încet în cabină să nu mă audă nimeni, când...

– Bine, bine. Ia murmură acuma mai tare să te aud eu!

Am recitat răspicat și corect până la capăt. Mi-am dat seama că-i pare bine. Mi-a explicat care cuvinte trebuie să iasă mai apăsate și m-a întrebat dacă știu să cânt. Avea de gând să mă facă într-adevăr pionier de 7 Noiembrie, și, pe lângă poezie, un cântec s-ar fi potrivit de minune cu acea serbare.

– Știu, mai ales la pian, mai bine refrenul decât restul, de la *Trandafir de la Moldova* de Ionel Fernic.

– Care Fernic? Țsta-i cântec din popor!

– Așa m-a învățat compozitorul Mardare.

– Mar... cum?

– Dânsul e atât compozitor cât și procuror, e prieten cu unchiul...

Se uita la mine cu toată mirarea dintr-însul, nu numai ca Bujorel Purpuriș, ci și ca Gh. Trandafirescu.

În *numele meu*, ne spusese adesea, *regăsiți de trei ori culoarea roșie a drapelului și a cravatei: bujorul, trandafirul și purpura*. Numai urma de Gheorghe rămânea mai necolorată. Cu o voce mai slabă, poate tocmai cu această urmă mai palidă, îmi arătă pianul:

– Ia treci acolo și încearcă!

Nu exista nici un fel de prietenie între mine și pian. Mama crezuse că am ureche muzicală ori că aș putea să mi-o câștig pe parcurs, tot crescând și înaintând în învățătură, așa că mă dusese la acel domn, compozitor și procuror în orașul nostru, prieten al unchiului. A bătut mai întâi el cu o

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 26 din 124

cheie în mobila uriașă a pianului și m-a pus să dau și eu aceleași lovituri, la fel de lungi și cu aceleași pauze. Nu mi-au ieșit decât vreo trei. Mama l-a tot rugat. Compozitorul m-a luat la câteva încercări, m-a chinuit cu exerciții simple dintr-o carte de Beyer, iar apoi m-a trecut brusc la *Hațegana* și la *Trandafir de la Moldova*. Ultima mi-a plăcut mai mult. Mi-a povestit că a inventat-o un aviator, Ionel Fernic. Învățasem toate clapele melodiei de la mâna dreaptă fără probleme, dar mâna stângă nu voia în nici un chip să bată altceva decât bătea dreapta, pentru că nici eu, la cap, nu înțelegeam de ce trebuie să se facă așa. Procurorul și-a dat seama că mă chinuiam și i-a explicat mamei să nu mă mai aducă. Mi-a rămas însă de la dînsul refrenul acela frumos: *do, do, re, mi, fa, mi, re, do, / fa, mi, re, do, re, mi, fa, mi...*

Pe acesta i l-am cântat și tovarășului Purpuriș.

– Unde-i acompaniamentul? m-a întrebat el.

– Aici, i-am răspuns arătându-i mâna stângă, dar nu știu de ce nu merge.

Nu a mers niciodată.

– Lasă, bine că știi poezia. S-o spui tare și clar!

De 7 Noiembrie, într-o zi de joi, îndată după masa de prânz, întregul detașament de pionieri se adunase în sala de muzică. În primele rânduri de bănci – profesorii noștri. În fața lor stăteau îndrumătorul detașamentului și dirijoarea echipei de sunet, Doamna de muzică. Era îmbrăcată în alb. Venea din direcția dînzei, cale de mai bine de trei metri, un izvor de parfum care trecea pe lângă toboșar, îi ocolea pe gornist și pe purtătorii de clopoței și ajungea exact la mine. Legăna în aer niște mânuși. În dreapta mea, gazul metan sâsâia continuu în soba de teracotă verde, iar în spate, mare cât un căpcăun, zăcea pe labele sale pianul lucitor și negru. Deasupra

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 27 din 124

mea se apleca un drapel foarte roșu. Mă gândeam la numele de trei ori colorat în roșu al îndrumătorului nostru, tov. Bujorel Gh. Trandafirescu-Purpuriș, zăream cum un ciorap bej cu elasticul slăbit îmi curge peste pantoful drept maro și bine lustruit și auzeam din stânga explodând goarna, toba și zurgălăii, odată cu aplauzele sălii. Nu mai aveam de ales: urmau să mă facă pionier din cauza acelei declarații, iar eu trebuia să slobod poezia. Nu mai strigasem niciodată până atunci în fața unei adunări puse pe ascultat. Nici măcar în pădure. Eu doar șoptisem. Din toți rărunchii zbierase Stelică.

Acolo însă, în sala de muzică, pe 7 Noiembrie, a trebuit să pornesc tare: *În Rusia veche, ogorul / al boierilor era! / În zadar muncea poporul, / frig și foame el răbda!...*

Vocea mi se ascuțea din ce în ce mai mult. Nu puteam să mă opresc. Îi dădeam înainte cu Lenin care venea ca un fulger peste noapte și lovea în nedreptăți. Avansam, înțelegând ritmul și stridențele glasului din niște ecouri mărunte, cadențate care nu se întorceau asupra mea din pereții sălii, ci de undeva din spate, de parcă o unghie nevăzută ar fi ciupit ușor corzile din adâncul pianului, cu bătaia întotdeauna pe prima silabă, ca în cuvintele limbii ungurești împrăștiate la întâmplare – *gyere ide, gyere ide... Piroskám... Angyalom... Csillagom.*

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 28 din 124

Contrabanda memoriei

RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 29 din 124

UN VIS DE PERIFERIE

Scăpase de moarte, cel puțin așa se părea. Fugise cu paiele aprinse, plin de scânteii, porcul nostru Manciu. Pe nici un mascul nu-l chema altfel, în timp ce porcele erau botezate, plăcerea bunicii, întotdeauna *Marișca*. Manciu dispăruse. Înjurăturile bunicului, văicărelile lui Jambaleu: *Iu-iu-iu-iu!* Șpițul bătrânului în noada țiganului:

– Tacă-ți gura!

– Guvernați!

Așa învățase el: nu *să trăiești*, ci *guvernați*... Pesemne, tot prin armată.

– Săracu' porc, se smiorcăia înainte Jambaleu.

– 'te-ai pe mă-ta!

– Guvernați!

Amândoi purtau vina, și bunicul și Jambaleu.

Pe la șase și jumătate, când încă nu se luminase de ziuă, țiganul se tot lăuda cu *manevra* pe care are s-o facă el cu cuțitul, iar porcul – noapte bună!

– Ni, manevră!, făcu țiganul, împlântând lama. Manciu nu scoase un suspin.

– Cea mai prima, aprobă bătrânul și, de cum prinseră paiele a ridica vâlvătaie, îl trase în casă pe Jambaleu la păhăruțul de pălincă:

Contrabanda memoriei
RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina **30** din **124**

– Da’ nu vă osteniți, dădu să comenteze acesta.

– Gura, că numa’ așe-i normal! Altminteri, nu se mântuiește duhul Manciuului!

Alergam pe bicicletă, mai târziu, la răzirea nopții, de la un fir de pai pierdut la altul, pe urmele porcului. Paiele se răreau și ele, la fel micile dâre de cenușă. M-am întors și mi-am luat prietenii, pe Zoly și pe Pupu, toți trei pe biciclete. Din nou după porc. Undeva, între grădini și depozite, urmele i se pierdeau. L-o fi mâncat deja careva! Ne-am întors cu frică acasă.

Bunica insista să-l căutăm printre copacii străvechi ai bisericii. Numai acolo se putea ascunde fără urme cineva, chiar și Manciu. Mă temeam de popă. Era pe cât de înalt, pe atât de gras și de negru. L-am trimis pe Zoly. Și-a rezemat bicicleta de gard și s-a strecurat înăuntru, printre câteva femei. Una l-a zărit:

– Pe cine cauți, dragu’ mării?

– Căutat Manciu!

L-a luat de mână și l-a dus la preot:

– Ni, părinte, pruncu’ lui Szylagyi! O venit la biserica noastră! Binecuvântează-l, părinte!

Eu o luasem spre calea ferată. Speram că pe porc l-a tăiat trenul, era să mă bat cu Pupu... El voia să-l taie acceleratul de Timișoara, eu cel de Cluj. De-a lungul șinelor, numai ciori. Două trenuri au ridicat cârdul lor în aer, atât.

A trecut și Anul Nou, Jambaleu a mai mâncat bătaie de vreo câteva ori, dar porcul nicăieri. Nici o veste despre el. Ciudat că nimeni nu-l văzuse, dar toată lumea vorbea de Manciu. Ba câte unii îl și înnebuneau pe bunicul,

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 31 din 124

zicându-i că l-au văzut de Crăciun în coteț mirându-se de ce nu-l tăiașe încă. Cel mai greu a fost când a venit părintele la noi. S-a uitat insistent la bătrân fără să scoată o vorbă. A zis în cele din urmă:

– Omule!

– Da' nu io! Muierea asta s-o gândit că poate printre pomii bisericii...
Îs deși, nu se vede acolo mai nimic...

– O-mu-le...

După vizita părintelui, bunicul s-a cam speriat. N-a mai vorbit despre porc. El nu, dar marginea noastră de oraș da. Tot orașul nostru de graniță cunoștea melodia. Veneau și-l necăjeau pe bătrân:

– Ți-o scăpat, mă, în Ungaria și l-o mâncat ungurii! Ba o scăpat și mai sus și l-o mâncat alții!

– Porcu' meu în Zoviet Union? În veci!

Am pornit, am umblat, am cercetat. Eram mare, în amurgul pioneratu-lui, aproape utecist. M-am apropiat de frontieră. *Aici*, mi-a spus un soldat, *se termină patria. Pe aici, nu se poate întâmpla nimic*, și-mi arătă cu mâna doar un plop, unul singuratic, bun să fixeze toată aiureala peisajului. Am ajuns și la milițian. Mânca un pepene, ronțăia și sâmburii, abia apoi îi scuipa, făcuți varză. *Noi*, mi-a spus, milițianul, *noi, miliția, apărăm! Ești școlar, nu-i așa? Apărăm lectura! Sub toate formele ei: cartea de citire și citirea cărților cu animale, tot! Ai înțeles? Tot! Asta apărăm noi! Voi, copiii, să puteți citi!*

Bunicului nu știam ce răspuns să-i dau. Miliția care apăra cititorii!... Mi-ar fi ars vreo două. Era vară și nimeni nu știa încă nimic. În schimb, toți vorbeau:

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 32 din 124

Că l-au mâncat țiganii.

Că l-a călcat trenul și l-a târât până la frontieră.

Că, orbit de durerea arsurilor, s-a aruncat în râu și tot în Ungaria a ajuns.

Că l-a ascuns Securitatea ca să vadă ce zice cartierul. Și-au dat seama că mărginimea noastră nu e de acord ca porcul sau omul să treacă granița fără aprobare, dar cam târziu și, între timp, oameni sunt și ei, securiștii, pe porc l-au mâncat...

Zvonurile au ținut-o tot așa până în ziua când femeia al cărei bărbat dispăruse și hotărâse să se întoarcă, nici n-a vrut să-l primească în casă:

Să se întoarcă mai întâi Manciu, că a dispărut înaintea ta! Abia după aceea putem vorbi.

Bunicul s-a simțit nevoit să intervină. Dar și miliția. Stăteau amândoi în curtea femeii, mai mult pe lângă pompa de apă și se uitau la acoperiș:

– No, până aci!, făcu bătrânul, cerând din priviri aprobarea celuilalt.

– Da, rosti uniforma, noi, miliția, încurajăm în populație ecoul multor cârți. E bine ca acest ecou să rămână în această populație, iar noi ca instituție, dar și ca om, eu apreciez. Da, apreciez.

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 33 din 124

Contrabanda memoriei

RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 34 din 124

CU FORȚA LA LOPE DE VEGA

– Vine! – tresări Marius, dezlipindu-și urechea de ușă și, în loc să învârtă cheia în broască se refugie în cealaltă parte a sălii de clasă. Căuta să treacă în spatele unui dulap. Pe ceilalți îi luaseră. Noi doi credeam că vom scăpa.

– Vine!...

Și în aceeași clipă intră dânsa. Era o pedagogă. Pretindea să i se spună *doamna profesoară*. În primii noștri ani de internat, în clasele mici, ne încânta cu nesfârșite basme. Le înflorea pe loc. O urmăream pierduți, iar dumneaei tricota înainte. Am început să nu o mai credem abia când a povestit despre un șarpe care ronțăise dintr-un dovleac. Urma ca prin asta să se preschimbe în ceea ce fusese el înainte – un prinț.

– Ce-i cu voi aici?!

– Aaa, ăă...

– Urgent la costum! Toată lumea e gata, iar voi!... Că acu' vă iau cu forța! Cu forța la *Lope de Vega*!

Și mai adăugă ceva despre absenții clasei a șaptea B, adică noi, despre planul cultural, pedepsele exemplare, cu toții în ținută în fața școlii, plecare în grup. Iar lucrul acela, la care zicea că ne duce, îl rostise tare, răspicat, îl făcuse să sune ca o monedă, una mare și prețioasă, zornăită îndelung pe ciment.

– Ce facem, Marius?

Contrabanda memoriei
RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 35 din 124

– Ascundem volumele.

Nu ascunderea lor ne dădea bătaie de cap, ci teama de a nu le putea recupera la întoarcere. Iar a doua zi, la prima oră, trebuia să ne prezentăm cu cărțile la bibliotecă. Altfel, s-ar fi aflat totul. Așa că acum, era nevoie ca unul din noi să alerge de la parter până la etajul al treilea și să arunce volumele sub paturile din dormitor.

Nu a fost chip. Profesoara, ieșită în curte, ne bătea energic în fereastră și le repeta celor de afară numele acela sonor care trebuia să pună în mișcare grupul:

Lope de Vega! E clar? Toată lumea la Lope de Vega!

Ne făceam pantofii. Nu se putea să nu se găsească vreo scamatorie prin care să rămânem peste noapte cu volumele, deși acum, când toți ceilalți ar fi fost plecați, ce ușor ne-ar fi venit să citim pasajele! Să le comparăm. Numai eu și cu Marius.

Am ieșit, la rândul nostru, în mărunta curte din fața școlii. De fapt un parc întretăiat de două linii de asfalt, iar din trei părți cuprins de ziduri. De cealaltă parte – strada. Obligație de a sta cu fața la vuietul ei. Doi îngeri de piatră, în dreapta, protejau cu aripile lor o cișmea minusculă. Firul apei ținea cam un metru și jumătate pe jghebul ce sfârșea în rigolă. Anul trecut nu era acolo, dar anul acesta, o tufă de trandafiri umbrea rigola. Firul părea mai scurt.

Pedagoga ne critica. Vocea ei trecea prin formule ca: *disciplină, culturalizare, respect*. Încolonați câte doi, liniștiți, credeam că de aceea ne adusese aici: ca să ne critice. Tonul ei ridicat deveni dintr-o dată hotărât:

Mergem la Lope de Vega! E o piesă! Gratis!

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 36 din 124

Cu mare greutate obținuserăm noi cărțile de la bibliotecă. Era cât pe ce să renunțăm. Bibliotecara nu înțelegea de ce îi cerem anume volumul IV din *Ion* și volumul V din *Răscoala*. Fapt e că scrierea noastră braille ocupă foarte mult spațiu pe hârtia ei groasă, năpădită de puncte în relief pe ambele fețe, așa că, de pildă, romanele lui Rebreanu ajung, cel dintâi la nouă, iar al doilea la șapte tomuri mari, legate în coperti de carton tare.

– De ce – întreba doamna – de ce nu luați tot romanul? Sau măcar câteva, uite, volume de la început? Ce? Citiți cărțile de la mijloc?

– Avem de dat, știți, lucrări...

– Ce lucrări, dragă?

– Cu țărani. Cum trăiau...

– Și cum trăiau, mă?

– Eh, greu.

Ni le dădu până la urmă, sub cuvânt că i le vom aduce a doua zi cât mai devreme.

– Că am și alți copii care vin să mi le ceară. Clar? Așa. Îți mai zic, mă, băieții Ruby?

– Nu mai.

Cine să le mai citească, nu știam noi? Bine că ni le dăduse. Cuprindeau... Cuprindeau poveștile acelea, relatate ba de un coleg, ba de altul. De ce să avem noi răbdare să citim tot romanul până acolo. Poveștile ne interesau, cu Ion și Ana, cu Petre și Nadina.

– A fost și piesă – își aminti Marius – la radio. Dar, Ion și Ana, după ce au intrat în casă, au tras peste ei muzică. După aia Ana plângea la poartă.

Într-adevăr *Lope de Vega* era o piesă. Dar chiar la teatru. Adică nu la radio, ci afară din internat, nu departe, în clădirea aceea din oraș.

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 37 din 124

– Vezi – șopti Marius – ne-au pus pe rândurile din față ca să se uite artiștii la noi.

– Ba la tine să se uite!

– *Asunta*, porunca contesa pe scenă, *Asunta, tu...* Îi muștruluia și pe ceilalți servitori. Iar eu, de la o vreme, am început să pricep că Lope de Vega era scriitorul, în timp ce piesa se chema *Câinele grădinarului*. Nici urmă totuși de grădinar, cu atât mai puțin de câine. M-am aplecat spre Marius:

– Tu ai auzit ceva?

– Încă n-a fost. Poate apare mai încolo. Cred că ne zice și ce rasă.

Se ivi într-un târziu un bărbat care tot povestea ceva cu o corabie sau două, cu un copil pierdut, apoi o călătorie pe mare și iar un copil, de data asta găsit. Eram siguri că după el trebuie să vină un dulău care să latre odată la sală. Ne dădeam coate:

– Să vezi ce se sperie astea dintr-a opta!

Dar bărbatul o ținea întruna: *De la Țarigrad la Țipru... Prrru...*

Și iar: *prrruu...De la Țarigrad la Țipru.*

Se râdea strașnic, mai ales la balcon. Marius îmi atrase atenția:

– Dacă ne cade în cap tot teatrul ăsta, nu mai ajungem noi să citim pasajele.

– Duci tu volumele mâine!

– De ce? Vii și tu!

– N-aș prea veni.

Nu voiam să merg. Tot la cărți mă gândeam și eu, dar nu la pasaje. Nu. La bibliotecară. Nu-mi plăcea să mă întâlnesc cu ea. Toată lumea

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 38 din 124

uitase întâmplarea aceea, dar ea și-o amintea ori de câte ori mă vedea: cum alergasem atunci la ea și o rugasem să mă ascundă. Nou venit la școală, la internat, ce știam eu? Bunica se rugase îndelung de ai mei:

Nu dați, oameni buni, copilul la stat! De venit, tot venisem, tocmai prin decembrie '63. Ția, la Dallas, se împușcaseră între ei cu Kennedy cu tot și cu unul Jack Ruby. Atât le-a trebuit colegilor: împușcăturile și apariția în mijlocul lor a unuia cu un nume ca al meu. Parcă a mai stat careva pe gânduri?

Ruby nebunu trage cu tunu'! Răspundeam și eu în continuare cu câte un bulgăre la asalturile lor cu zăpadă, atâta doar că ei erau prea mulți. Se risipeau chicotind: *trage cu tunu', dă în copii, floricele pe câmpii.*

Singură bibliotecara își mai amintea de istoria aceea:

– Știi ce mic erai? Vai! Ai crescut mult, Ruby! Uite așa te-am pus lângă sobă! Aici! Te-ai uscat... Așa a fost. Ei, ce să-ți dau?

– Dați-mi *Coliba unchiului Tom*.

– Nu, dragă. *Arpegii la Siret* ai citit? Vezi că n-ai citit-o?! Numai două volume! Să vezi ce frumoasă e!

– *Arpegii...* habar n-aveam ce putea însemna acest cuvânt. Rima cu un cuvânt din manualul de istorie, cu *pecenegii*. Or fi și *arpegii* ăștia – un arpeg – doi arpegi –, or fi și ei niște migratori, acolo, o hoardă.

Le-am adus înapoi la vreo săptămână cu câteva pagini citite. Mă lămurisem: șantiere, macarale, irigații,...

– Dați-mi, vă rog, *Coliba unchiului Tom!*

– Nu, pușor. Ia tu aici *Blocul de oțel* de Valeriu M. Galan. E o carte nou-nouță! Tu ești primul care o citește. Bravo, băiete!

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 39 din 124

De ce să mai trec pe la bibliotecă...? N-am mai trecut. Citeam rar, ce-drept, cărțile împrumutate de colegi. Aveau și ei porțiile lor de *Așa s-a călit oțelul*, *Plicul albastru*, dar alea măcar erau cu război. Așa am ajuns eu ca abia printr-a opta să citesc *Toate pânzele sus*, iar *Coliba unchiului Tom* printr-a unsprezecea.

★ ★

★

Theodoro, se exalta contesa, *ah, Theodoro!*

Iar piesa, la scurt timp după această exclamație se și termină.

– Câinele – le-am vestit eu băieților, trântindu-le și ușa de la intrarea în dormitor – să știți, câinele era contesa.

Au încremenit. Le-am povestit totul: cum ne-auzise vorbind, pe mine și pe Marius, un cetățean de pe rândul din spatele nostru și cum ne oprise la ieșire. Băieții se încolonav, iar el ne explica despre contesă că făcea ba una, ba alta, încurcând mai mult treburile celorlalți.

– Cum să fie, bă, contesa câine? Păi, contesele sunt mai mult în romane! Au castele...

– Nu câine de-adevăratelea, dar așa, ca piesă! Râdeau să se prăpădească. Apăruse și Marius cu volumele. Încercam să le acopăr hohotele, debitând mai departe explicația cetățeanului. Nimeni nu auzea nimic despre câinele grădinarului care nu mănâncă legumele, dar nici altora nu le îngăduie să le mănânce. Volumele lui Marius zăceau neglijent pe un pat. Ba, ceva băieții tot au mai zis:

– Normal! Cum să mănânce câinii legume?! Poate-n grădina lui Ruby!

Contrabanda memoriei
RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 40 din 124

Nu puteam să-i mai opresc, deși cuvântul *cetățean*, atât de rar în limba-jul nostru de interniști, îi mai descumpănise. O luară însă de la capăt: cu legumele și contesa, cu castelul și grădina. Marius ieșise. Un alt coleg des-coperi din întâmplare cărțile lui și se porni să foșnească febril cu degetele peste pagini.

– Fiți atenți aici – exclamă el.

Cu toții știau ce conțin acele volume. Aflaseră asta de la alții sau poate că le citiseră chiar ei, fără să cunoască altceva din *Ion* și din *Răscoala*. Explozia a fost generală. Nici n-am mai încercat să le abat atenția în altă parte, necum să-i mai opresc. *Ruby nebunu...* – și tot așa, cu râsete și cu glume, închipuindu-mă și pe mine în cele mai ciudate împrejurări – *noaptea pe la unu, cu câțel, cu pătrunjel, cu Câinele grădinarului*, vasăzică.

– Toată lumea atenție la mine, mai strigă o dată băiatul, foșnind înainte, în întuneric, cu degetele peste paginile cu scriere punctată.

Simțind însă că nu are cum să-i potolească altfel pe ceilalți, se puse pe citit cu voce tare. Glasurile băieților se stinseră curând. Se lăsă tăcerea grea a pândeii încordate, ca apoi, pe măsură ce lectura înainta, să se audă câte un *ai, oau!, mamă, mamă!*

Astfel am parcurs și eu pentru prima oară, am citit de fapt cu urechile, pasajul cu Petre și cu Nadina. Țin minte totul: scânteile din ochii tânărului, aripile halatului lăsate de o parte și de alta, lângă un trup alb de femeie, același corp lunecând de sus în jos între brațele unui vlăjgan, mustățile lui, țâțele ei albe, elastice, calde, mușcate, ce să mai vorbim...

Câteva ani mai târziu, când am citit din scoarță-n scoarță romanul, am ocolit cu bună știință pasajul cu pricina, ca, după întoarcerea ultimei file, revenind asupra lui, să-l găsesc tot acolo, neatins, imagine cu imagine, ca

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 41 din 124

atunci, la treisprezece ani. Ca în seara aceea în care, câțiva băieți se reze-
ziseră să pipăie personal textul: *Să vedem dacă e adevărat... Să atingem,
ce se scrie aici, cu toate degetele.*

Contrabanda memoriei

RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 42 din 124

Contrabanda memoriei

RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 43 din 124

SUZANA

Decovilul se puse în sfârșit în mișcare. Pe bancheta de lemn a micului vagon necompartimentat, îmbrăcați civil, maiorul și sergentul erau mulțumiți. Se dovediseră inspirați când urcaseră în vagon cu o oră înainte de plecarea garniturii, în timp ce aceasta aștepta încă în triaj. Evitaseră astfel asaltul trenului tras la peron. Se înghesuia acum în vagoane și chiar pe acoperișurile lor o mulțime pestriță: lucrători forestieri, femei cu copii în brațe, călugări, orașeni, țărani de toate vârstele, amestecați cu liceenii și cu agenții secreți, cu toții susținând însă că sunt mineri ori neveste de mineri și că se duc la punctul de exploatație, *la aur*, după cum șușoteau unii. Ieșit dintre grădinile târgușorului de sub munte, trenulețul o ținea încă la pas.

Maiorul se mai feliță o dată pentru gândul de a lua, înainte de mișune, pulsul situației chiar din mijlocul maselor. Auzea totul. Se vorbea de aur, mult aur, scos pe țărmurile unui râu, de comori zornăitoare în adâncul pământului, de flăcări nocturne la margini de pădure, de semne mari. Așezări mărunte de-a lungul îngusteii linii ferate, cimitire, fântâni, livezi. Pe acoperișul vagonului, se cântau psalmi. Înăuntru se pomenea de izvoare mirosind a tămâie, de chipul lui Iisus Christos în toate fântânile și de un luptător cu sabie, pe cal alb, arătându-se la apusul soarelui pe o creastă de munte și tunând cu glasul lui de acolo:

A crăpat capul roșilor!

Contrabanda memoriei
RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 44 din 124

Afurisită poveste, își zise maiorul. Nici nu au apucat să-l așeze cum se cuvine pe Tovarășul Stalin în mausoleu, că popoarele al căror părinte a fost, au și început să vadă semne și minuni pe toate drumurile.

S-apropie judecata, oameni buni!, se tânguia cu bucurie o babă mai ascuțită în glas.

Coline împădurite, altele ierboase. Sate prelungi în văile dintre ele.

Di, Suzy, făcu un mucalit, simțind că trenulețul se poticnește la urcuș, *hai, Suzană, nu te lăsa!* Curios nume pentru un tren, se gândi ofițerul. Cel cu îndemnul trebuia să fie un obișnuit al traseului. Pesemne că așa își alintau ei trenulețul, cu vagoanele lui mici ca de jucărie, aproape cubice, cu linia sa îngustă și locomotiva harnică opintindu-se, dar înaintând greu. Văzută de sus, Suzana aducea cu o colonie de furnici înșirate disciplinat și forfotind mărunț, dar implacabil spre o țintă numai de ele știută. Țintă care acum se întâmpla să coincidă cu cea a pasagerilor să: cătunul acela a cărui faimă, de vreo câteva săptămâni, se lățise în toată republica, ba chiar și în unele democrații populare din jur.

Căci oricâte izvoare înmiresmate, râuri aurite sau sălbăticiuni vorbitoare li s-ar fi năzărit unora, cei mai mulți vorbeau despre un singur lucru: s-a arătat, în biserica aceluși sat, însăși Fecioara Maria. S-a desprins din icoană și, abur luminos, a plutit pe deasupra credincioșilor adunați la liturghie. A stăruiet cu privirea numai asupra lor. Ochii ei mari, negri. Oamenii cu fruntea la pământ. Apoi, cu fața neînțoarsă de la credincioși, Ea a revenit în icoană.

Sergentul își apropie rânjind capul de urechea maiorului. Acesta îl expedia la loc cu cotul. Voise să-i spună că, ce tâmpenie, de vreme ce toți erau cu fața la podea, cine a mai văzut-o că se uita la ei?... Dar și co-

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 45 din 124

tul ascuțit al superiorului voise să-l învețe că, într-o misiune, nu te apuci să atragi așa, ca prostul, atenția adversarului. Avea idei ferme cu privire la această misiune. Anevoie obținuse comanda ei. Dusesse o luptă complicată împotriva proiectelor mult mai brutale ale altor departamente din serviciile secrete. Se ridicau acolo voci care cereau deportarea într-o regiune îndepărtată a întregii populații, din satul cu minunea, după cum începuse el a fi cunoscut. Dar, din experiență, maiorul știa prea bine că, odată superstiția sau halucinația instaurată în inchipuirea unei colectivități, aceasta putea fi arestată, bătută, torturată, exilată, însă fără nici un efect. Scăpai pentru moment de viziune, împușcând întreaga comunitate... Numai că ecourile oricărei viziuni colective străbat distanțele, iau forme și mai periculoase, se infiltrează în alte straturi populare. Pe față, maiorul n-ar fi recunoscut niciodată că avusese noroc în acel an, 1953, tocmai cu moartea lui Stalin. În expectativa decizională ce succede unor asemenea evenimente, clasicii luptei agitatorice primesc misiuni mai mult de studiu și cercetare. În operațiunile delicate, sunt preferați specialiștii și cum, în cadrul brigăzii de luptă antimistică, el, maiorul, conducea Secția Superstiții-Viziuni-Halucinații-Miracole, a izbutit, în cele din urmă, să preia comanda misiunii *Dezminunarea*. Argumentele sale: trebuie să se meargă întotdeauna la izvoarele deviației: o halucinație colectivă se combate cu mijloace halucinogene de alt tip. O comunitate închisă, înapoiată care vede minuni mistice, poate fi târâtă în îndoială prin miracolele științei. În loc de viziuni religioase, vedenii tehnologice! Totul e să știi cum să le servești!

Greu îi dăduseră dreptate superiorii săi. Îi acceptaseră în final punctul de vedere, înzestrând misiunea cu un camion cinematografic rulant, cu trupe, cu armament ușor și muniții subtile și atașându-i maiorului un sergent,

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 46 din 124

specializat în tehnica de film.

Iar acum, trenul Suzana îi ducea pe cei doi spre linia frontului, în cătunul dintre munți. Din vagonul din față se înălța un imn. Vocile înfierbântate din preajmă se stinseseră. Câteva încercau să urmeze linia melodiei de alături. De o parte și de alta a căii ferate se înșirau pâlcuri de fagi, iar din loc în loc, mănunchiuri de brazi. Mai mulți fazani însoțeau în zbor trenul, căutând să prindă musculițele din aburul locomotivei. Pe fereastră, se vedea limpede mica locomotivă cotind spre dreapta, urmată de coloana încovoiată a Suzanei. Maiorul știa că în acești munți, grupuri de partizani înarmați se opun regimului. Ridică instinctiv privirea spre culmi, în căutarea războinicului pe calul său alb. Nu desluși decât o pată neagră, rotitoare pe cerul senin. Fazanii aproape că se lipiseră de ferestrele vagoanelor. Plana pesemne un vultur.

Bradul către Minerva

Telegrama nr. 107/1953

Strict secret. Miercuri. 17,30h. Post telegrafic gară.

Preluat maior comandant ca obiectiv. Însoțit obiectiv decovil. Supraaglomeratie nebunie populară misticism. Mulți fazani regiune. Arma dv. de vânătoare. Sosit destinație 14,08 h. Camion cinematografic sosit. Bradul numit operator șef caravană. Control tehnică film, control armament dotare conform proces verbal. Instalat comandament general școala primară. Invazie lume străină. Efervescentă mistică. Raportez: Existentă o a doua biserică în munte de mult abandonată. Accesele blocate cu dispozitive. Aflați că aborigenii îi spun decovilului Suzi. Terminat.

Joi seara, camionul caravanei cinematografice cu imensa lui cutie acoperită de prelată să încapă înăuntru un regiment, se instalează în răscrucea

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 47 din 124

satului, îndreptându-și botul negru spre o latură a bisericii. Ulița nisipoasă, curgând dinspre munte, se lărgea aici ca într-un luminiș. Cum gardurile din jurul bisericii lipseau și ele, impresia de lărgime era și mai mare. Din două pâlnii lătărețe, proțăpitate deasupra cabinei, camionul revărsa din răspuțeri muzică și iar muzică: *Lampa din fereastra ta, Aladin, Aladin*. Mulțimea adunată se ținea însă la o oarecare distanță. Aștepta. Trupele speciale de luptă antimistică, risipite prin tot felul de dispozitive, așteptau și ele. Combatanții purtau veșmintele obișnuite ale armatei, uniformă care deștepta nostalgiile bărbaților adulți și le insufla respect tinerilor. Un mic grup de servanți trebăluia în jurul camionului. Un eșalon mai mare și mai compact înțepenise parcă nu departe, în susul uliței. Sub camuflaje greu de bănuț, răspândite pretutindeni, își ascuțeau atenția mulți alții.

Tocmai apusese soarele. Albul de var al bisericii își încetase strălucirea de sub ultimele raze. Avea să se întunece curând, căci soarele cobora grăbit dincolo de creste. Maiorul stătea și el destul de încordat. Se simțea privit nu numai dinspre mulțime. Din ordinul lui, se bătuse toba dimineață:

*Să vină toată lumea să cunoască minunile cele adevărate, ale științei!
Veniți să cunoașteți adevărul și puterile omului!*

Dispozitivul militar își încheiase desfășurarea pe toate pantele din jur. Satul era încercuit. Un filtru special închidea accesul către o bisericuță părăsită, rămasă în picioare pe o coastă a muntelui, între molizi și mestececi. Singur decovilul avea permisiunea să urce spre punctul minier și să coboare de acolo, o dată pe zi. Un alt cordon militar legitima persoanele ce treceau prin haltă.

Lumea se adunase. Albul bisericii se umbrea tot mai mult, acum, după apusul soarelui.

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 48 din 124

- Gata, îi spuse sergentul, putem să pornim. Avem obscuritate.
- Bine. Să începi cu rola 4!
- Permiteți-mi să raportez: aș începe cu 15.
- Am spus cu 4!
- Servesc patria!

Sergentul operator șef își pocni călcâiele, urcă în camion și opri muzica. Se auzi un zumzet și, din senin, o lumină puternică mătură peretele alb din față. Câteva voci din mulțime țipară, probabil „Maica Sfântă!“, dar se liniștiră îndată. Un glas bărbătesc răsună din cele două pâlnii, turuind ceva despre viața pe pământ, lungă și complexă, dar frumoasă. Nu apucară mocanii să-și arate unii altora cu degetul pâlniile vorbitoare, că, pe zidul bisericii, sub înălțimea ferestrelor, de la stânga la dreapta, prinseră a alerga niște nori. Nori albi, apoi din ce în ce mai negri. Porni și ploaia. Auzind-o că toarnă, mulți se uitau în sus. Când pe ecran se ivi un cal alergând, apoi pascănd, adunarea tălăzui ceva mai zgomotos. Întindeau mâna spre el: îl comparau cu ce aveau unii și alții prin grajd. Pe cer scăpărau câteva din stelele sfârșitului de august. Veni la rând, pe ecranul de var, vaca individuală, urmată de cea în cireadă, bivolul pe țârm și bivolița bălăcindu-se în mlaștină, prunii înfrunziți, înfloriți, apoi prunii învinețiți de fructe – o livadă. Pălăriile difuzoarelor nu conteneau să explice originea calului, a vacii, importanța prunului.

Iată adevăratele minuni ale științei contemporane, urlau înainte difuzoarele. Numai cu această lumină, a științei, vom păși spre viitor, numai cu această lumină vom cuceri Universul.

– Pe sfânta biserică, Doamne, Dumnezeuule, Maica Domnului, nu ne lăsa!, se tângui puternic o femeie.

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 49 din 124

Ecranul tocmai se întunecase, iar în mijloc, se ivea încet-încet un bob de lumină. *Sămânța grâului este în pământ, sub brazdă, explica vocea științifică, iată un fir care se desprinde din ea și pornește în sus. Iată alte firișoare, rădăcinile, ce se răspândesc în toate părțile prin subsol spre a capta apa cu sărurile ei minerale atât de hrănitoare. Priviți acum tulpina cum se înalță: a venit primăvara! Vine și vara și iată spicul! Curând vor veni secerătorii...*

– Pe legea mea, chiar așa e, făcu un bătrân, apropiindu-se cu un băț lung de insolitul ecran. Din câțiva pași, era acolo și zgâria mustățile spicului.

– Vezi, păcătosule, că strici varul sfintei biserici! îl admonestă comandantul.

– Ferească Cel de Sus, se apără bătrânul retrăgându-se. Voiam numai să văd dacă grâul ăsta-i adevărat

– Păi, ai văzut și dumneata, e chiar din cel adevărat!

– Drăcovenii, domnu' comandant, drăcii mari! Pâine din asta să mănânci dumneata!

– Și nici măcar nu-i galben spicul, nu-i copt de tot, observă altul.

Izbucneau râsete în mulțime, se porniseră discuții, oamenii se foiau. Fețe mai senine. Cu portavocea în mână, comandantul dădea să-i convingă că, așa cum omul poate făuri aceste lumini, care acum sunt și îndată dispar, tot astfel pot să li se arate și lor înaintea ochilor, în biserică sau în afara ei, tot felul de vedenii.

– Pâine din aia să mănânci dumneata cu nevasta dumatăle, interveni din nou bătrânul.

Râsete. Când operatorul puse rola nr. 15, cu trucul fraților Lumière, locomotiva care se năpustește asupra publicului, doar câțiva copii săriră în

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 50 din 124

lături. Cu bățul lui lung, bătrânul lovea acum cu blândețe părintească în borurile megafoanelor:

– Dacă-i locomotivă, mie să-mi șuiere, nu să țopăie pe sub ferestrele sfintei biserici, priceputu-m-ați?

Bradul către Minerva

Telegrama nr. 108/1953

Joi 23,45h

Operațiunea minunile cinematografului eșec. Imagini familiare mulțimii. Mulțime apreciabilă. Raportez: după defluire eveniment major în biserică. Cea dintâi apariție nocturnă. Bradul prezent loco. O lumină aeriană multiplicată în imagini etc. Prezente cca 50 persoane. Stare de șoc. Aștept instrucțiuni. Servesc patria. Terminat.

În noaptea aceea, în sala de clasă amenajată pentru comandament, maiorul abia izbuti să ațipească. Cu coatele pe catedra joasă și capul lăsat în palme, închise ochii pentru vreo jumătate de oră. Sări dintr-odată în picioare, trezit de senzația că e privit din spate... i se părea că-l fixase în ceafă, nu un ochi omenesc, ci o mașină, un fulger, o rază neobișnuită... Pe perețele dindărătul său, o lampă cu petrol pâlâpâia deasupra unei hărți galbene a Europei. Grecia și Spania părăură a clipi în primele secunde. Comandantul strânse pleoapele. Când le deschise, văzu că de fapt toate peninsulele continentului stăteau la locul lor, șterse, îngălbenite, resemnate. Părăsi încăperea. În curtea școlii și în jurul ei soldații din trupele speciale ale misiunii la fel de speciale scrutau la răstimpuri cerul. Se apropie și sergentul.

– Evenimente? se interesă maiorul.

Contrabanda memoriei
RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina **51** din **124**

– După zvonul de aseară, ceva agitație, mai mult din partea străinilor ascunși de către localnici. Zvonul ne-a fost de folos: am mai identificat 23 de clandestini și am procedat la expulzarea lor imediată, forțându-i să se deplaseze pe jos. Nu am găsit voluntari care să-i transporte cu căruțele pe drum de noapte. Identitățile lor sunt însă înregistrate. *Servesc patria!*

– Ai văzut ceva la biserică? Te găseai mai aproape de obiectiv decât mine...

– Tocmai mă ocupam de legitimarea unor intruși. Când am ajuns la obiectiv, zvonul se consumase. Se pare că nu a durat mai mult de două minute. Unde vă găseați?

– Și n-ai observat nimic pe fețele oamenilor, n-ai stat de vorbă cu ei?

– Ce puteau să spună? Vechea poveste cu desprinderea din icoană sub formă de rază și închegarea unei figuri aeriene din lumină! E ca la nebuni! Personal, n-am văzut nimic. Unde vă găseați?

Maiorul inspectă posturile din jurul școlii, examinând nu fără tristețe clădirea acesteia. Se păraginise. Numărul copiilor se împuțina, căci oame-nii păraseau satul. Îi amăgeau pe străini cu visul lor că ar fi lucrători la aur. Dar aur nu se mai găsea de ani buni în mina de lângă așezarea lor. Se extrăgea doar plumb. Când nu piereau în vreun accident, minerii se sfârșeau de silicoză. Muntele flanca așezarea și spre răsărit și spre apus. Acum, când se lumina de ziuă, soarele trebuia așteptat multă vreme până să se salte deasupra crestelor. Maiorul se întoarse din turul său în jurul comandamentului și-i ceru sergentului să-l cheme pe preot. Trebuie să se fi trezit, iar dacă nu, să i se dea deșteptarea.

Preotul avea vreo cincizeci și cinci de ani, robust, pătrat, un adevărat cal de povară. Sosi în sala de clasă cu o carte de rugăciuni în mână.

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 52 din 124

- La ora șapte, să trăiți, avem slujbă, începu el.
- Ai văzut ceva... șef al parohiei? – îl întrerupse ofițerul, neștiind prea bine cum să i se adreseze.
- Am văzut, ca toți cei prezenți, demonstrația cinematografică Minunile Tehnicii, când...
- Nu asta mă interesează! Ce s-a întâmplat în biserică după aceea? Ai văzut ceva sau nu?

– Martor mi-e Dumnezeu că nu am văzut nimic pentru că nu eram acolo. Și nici nu știu cum a pătruns lumea înăuntru, fiindcă eu, și din nou Domnul mi-e martor, am încuiat biserica înainte de proiecția voastră de film... Am încuiat-o ca nu cumva oamenii să se sperie și să dea năvală în interior. E la curent însă domnul sergent, ordonanța dumneavoastră!

- Nu-mi e ordonanță, îl întrerupse ofițerul. Poți continua:
- Era acolo, împreună cu vreo 40–50 de credincioși când am sosit eu. Toți în jurul lui spuneau că au văzut aieva chipul Fecioarei în raza de lumină! Și dânsul era tare tulburat. A ieșit și și-a aprins o țigară.

- Cum?!
- Mai multe nu pot să vă spun.
- O țigară?! Dar el nu fumează!
- Ei, ce putem noi să știm? Multe taine ale omului ies la lumină în asemenea înfricoșate clipe, căută preotul să-l mai liniștească pe maiorul răscolit de cele aflate, nu atât în legătură cu apariția din biserică, ci mai degrabă cu subalternul său.

Preotul stătea în picioare, iar maiorul se plimba prin fața lui. Măsura încăperea cu pași mari. Deci, sergentul a văzut, își zise, dar nu a raportat nimic. Lăsa pentru mai târziu acest gând, întorcându-se către omul

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 53 din 124

bisericii, și obligându-l, în ciuda protestelor lui, să ia loc într-o bancă. Îl întreabă:

– Și totuși, dumneata, ca intelectual, nu faci deosebirea dintre realitate și mit? S-ar putea ca aceste mituri să fie utile într-o anumită fază de dezvoltare a societății, dar rămân oricum niște închipuiri... Ce? Am ajuns ca în ziua de azi să ne invadeze miturile, obscurantismele?!... și superstiția obiectelor de cult?

– Icoana aceasta nu e ca celelalte, să știi! A fost pictată în Siria cu mai bine de patru secole în urmă. A ajuns apoi într-o mănăstire din munții Pendadaktylon, în Cipru. Când turcii au cucerit insula, credincioșii au căutat să o salveze și ea a trecut în mâinile unor marinari venețieni. O furtună a abătut corabia acestora spre o insulă pietroasă care s-a dovedit a fi tocmai Pathmos. Marinarii au lăsat-o unei mănăstiri de acolo, în semn de recunoștință față de pământul scos de Dumnezeu în calea lor la ceas de primejdie. Din Pathmos a cumpărat-o un boier moldovean acum o sută de ani, iar de la urmașii lui, cu aurul pe care îl scoteau din pământ pe la începutul secolului, au dobândit-o minerii din partea locului.

– Lungă poveste. Dar de unde știi dumneata că a fost pictată în Siria și că a umblat pe unde a umblat?

– Totul e scris în litere arabe, armeneste și grecești pe spatele icoanei, domnule ofițer.

– Și știi dumneata să citești literele arabe? Ia treci și scrie ce ai citit pe icoană!

Preotul se ridică liniștit din banca a doua și se îndreaptă spre tablă. Din creta roșie pusă din belșug la dispoziția comandamentului, calul de povară

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 54 din 124

luă o bucată și caligrafie de la dreapta la stânga, țesătura de fire și puncte arabe.

– Și ce vrea să-nsemne asta?

– Afară de ce v-am spus, aici mai scrie: *Aveți milă de fiul meu.*

– Avem, surâse comandantul, desprinzând cu o mână lampa de deasupra hărții Europei și suflând în flacăra. O așază apoi la locul ei care coincidea cu cel al Peninsulei Kola și, fără o vorbă, arată spre buzunarul preotului, în sensul că, ia scoate mata binișor o batistă și șterge-ți mângăleala.

Batista preotului era galbenă.

După insuccesul operațiunii Minunile Tehnicii și după zvonul reparației Fecioarei, comandantul simțea că se reabilitase în fața trupei prin ultima sa acțiune, energetică și radicală: ordonase evacuarea icoanei autoare a tulburărilor din biserica satului într-o bisericuță părăsită în pădure, mai sus de localitate, pe coasta muntelui. Misiunea se desfășurase pe la amiaza aceleiași zile, fără incidente. Afară de un *aveți milă de ea* suspinat de preot, icoana de 103/73 cm făurită în Siria în secolul XVI, trecută prin Cipru și Pathmos înainte de a ajunge în Carpați, nu fusese ascunsă, nici distrusă, ci izolată. O măsură, considera maiorul, cât se poate de rezonabilă, dovedind înțelegere față de superstițiile anacronice, dar reale ale maselor. Misiunea o îndeplinesc un comando de cercetași și mitraliori, cunoscători ai drumurilor de munte. În sala de clasă primară amenajată drept sediu al comandamentului, maiorul tocmai încheiase de citit raportul lor. Un singur incident de notat: la intrarea cercetașilor în locul de cult abandonat, au fost semnalate șase lumânări aprinse. În rest, semi-obscuritate. Ferestrele mascate cu scânduri. Obiectul de cult a fost instalat în ruina altarului. Și-a preluat îndată misiunea un dispozitiv de pază. Vor fi trimise întăriri.

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 55 din 124

Harta Europei nu se mai uita în ceafa ofițerului așezat la modesta catedră. Privea direct spre peretele opus, în timp ce militarul bătea tactul cu degetul pe paginile raportului comandoului scrise cu creion chimic. Le contrasemnă și ieși în curte. Apucase să doarmă două ore în după-amiaza aceea.

– Acum să vedem! i se adresa el sergentului. Asistăm diseară la liturghie, dar numai din exterior. Pentru orice eventualitate, tragem caravana în fața intrării în biserică!

– Servesc patria, bătu din pinteni subofițerul.

– Ce ai, mă? Altă formulă nu cunoști?

– Să trăiți! se corectă acesta.

În acea seară de vineri, la ora 9, vecernia încă nu se încheiase. Biserica era arhiplină, mulțimea dădea mult pe dinafară. Venise tot satul și numeroși clandestini pe care trupele speciale încă nu-i descoperiseră, iar acum nu aveau ordin să pună mâna pe ei. Comandantul aștepta și urmărea ceremonia de pe acoperișul cabinei camionului cinematografic, postat drept în fața ușilor deschise ale bisericii. Alături de el, sergentul operator șef. De mai multe ore lumea nu se mișcase din loc. Preotul nu mai ținea o slujbă obișnuită: citise din toate cele patru Evanghelii, din Epistolele Apostolului Pavel și făcea dese referiri la Apocalipsă, cu toate că această carte nu era utilizată de obicei ca text de cult. Nu departe de camion, bătrânul care scormonise imaginile cinematografice cu bățul, privea cu subâțteles, când spre ofițer, când spre mulțimea adunată. În tăcerea aceea de plumb, cuvintele preotului se auzeau destul de limpede până și în ultimele rânduri de afară:

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 56 din 124

...căci sfințită era de cele mai vechi litere creștine ale Răsăritului, eline, armene și arabe, și trecută era pe la Pathmos!

Maiorul auzea cu claritate toate acestea și le înțelegea desigur mai bine decât mulți alții. Îi explică și sergentului, în timp ce vedea, neînțelegând prea bine cum, dinspre iconostas, se înfiripa ceva ca o rază și se ridica spre cupola naosului unde se întindea cerul senin pictat cu stelele sale. Se opri din explicație tocmai la corabia venețiană împinsă de furtună în Pathmos. Vedea cum raza se înalță, lunecă spre el, se răsfiră, se încheagă la loc și...

Sări dintr-odată în picioare:

- Lumina pe mit! urlă din toate puterile, loviți mitul! Executarea!
- Îl scutura strașnic pe sergent și-l târa spre aparatele sale.
- Dar nu se vede nimic, tovarășe comandant, încercă să se opună subalternul, nimeni nu vede nimic!
- Pe mit, nenorocitul! mai zberă o dată superiorul său și scoase revolverul fixându-i-l sub occipital. Proiectorul pe vedenie, animalelor! E ordin!
- Servim patria, se auzi un răspuns năucit al trupei din spate care nu înțelegea nimic, dar care își pregătea armele. Lumina țâșni din proiector cu violența unei furtuni îndelung reprimată. Mulțimea care începuse să murmure la urletele maiorului, se potoli instantaneu. Frunțile coborâra, ochii nu se întoarseră.

Facă-se voia Domnului, se rugau mulți în gând, închipuindu-și că aveau să-i mitralieze pe toți din spate.

– Spulberați mitul, distrugeți vedeniile cu tehnica noastră!

Izbite de jetul de lumină, candelabrele din biserică și icoanele scânteiau ca niciodată. Cerul zugrăvit pe cupolă își înșira parcă stelele rând pe rând. După o pauză în care închisese ochii, preotul continuă.

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 57 din 124

Afară, trupele și credincioșii porniră să vocifereze. Nimeni, cu excepția maiorului, nu vedea nimic. Bătrânul, nedespărțit de ciomagul său, se apropie de ofițerul care urla întruna:

– Nu se vede nimic, dragul meu. Icoana ai dus-o în munte, cine să mai facă minuni?

– Suzana! exclamă maiorul auzind șuieratul locomotivei ce se pregătea să pornească din gară. Suzana! Numai cu blestemata asta de mașină a putut să se întoarcă! Asalt general la calea ferată!... Înainte!

Năucite și înfricoșate de suflul miracolelor, trupele se rezeziră spre șinele cu ecartament îngust. Nu aveau de străbătut decât vreo 300 de metri. Maiorul pornise în frunte. Alături de el, sergentul cinematografic. În urma lor, cineva se gândi să stingă proiectorul. Vecernia continua. Decovilul pornise din gară și luneca încet până în punctul de unde avea să prindă viteză la vale. Câțiva mineri în vagoane, iar la urmă, platforme cu bușteni.

– Urcați din mers și percheziționați tot! Confiscați toate obiectele de cult! Tot ce e suspect se confiscă! Și lumina pe mit!

– Pe mit lumina!... zberă cu pistolul în mână un soldat urcând în locomotivă, în timp ce camarazii lui luau cu asalt vagoanele. Pe mit, a spus tov. comandant, toată lumina, n-auzi?!

Trupa sprintenă se și găsea deja în vagoane. Mecanicul nu înțelese din urletele atacatorului său decât că trebuie să facă ceva cu luminile trenului. Le stinse. Voci bărbătești vuiră înăuntru. Întunericul lovea de-a dreptul în față. Maiorul, rămas jos, făcu vreo câțiva pași în direcția de mers a trenului, alături de masele întunecate ce zăngăneau pe lângă el. Dispăruse și sergentul. Se aflase tot timpul în dreapta lui, dar poate că sărise în vagoane odată cu ceilalți. Bine, dar parcă nu avea lanternă...

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 58 din 124

Comandantul nu vedea nimic înaintea sa. Totuși, se iviră apoi, tot în față, trei lanterne ale soldaților din vagoane, scoase pe geam, baleind locul și căutând evident ceva de-a lungul căii ferate... poate tocmai pe el. Nu ar fi trebuit să se despartă de trupa care acum nu mai avea comandant. Razele tot mai îndepărtate ale lanternelor nu-l ajutau. Era prea mare riscul de-a se agăța de vreunul din buștenii trântiți pe platforme, deși decovilul încă nu alerga mai repede ca un copil. Se gândi să tragă câteva focuri de semnalizare de-a lungul vagoanelor ca să atragă atenția celor dinăuntru. Dar în aceeași clipă, o lumină se ivi de undeva din spate și din stânga. Într-adevăr, de un oblon al ultimei platforme, stătea înțepenit un felinar docil. Coada trenului... răspânda o lumină roșie. Pesemne că nu era conectat la rețeaua garniturii și că se alimenta din propriul său acumulator.

Comandă executată, dar trupă rămasă fără comandant! Abatere mai gravă ca asta nici că se poate. Maiorul se hotărî. Lăasă ultima platformă să treacă pe lângă el, pași între șine, numără una, două, trei, patru traverse... cu al cincilea pas se găsea deja pe treapta vagonului, iar mâna sa strângea oblonul cu felinarul. Încă un efort și inerția mișcării îl lungi peste trunchiurile de arbori. Brad, își zise el, trăgând adânc în piept mireasma buștenilor, esență moale, oare la ce le-o fi folosind?... Bine că izbutise să urce. Va trage în curând câteva rachete de semnalizare în lungul garniturii, spre a-și face cunoscută prezența. Băieții vor ști să-i răspundă cu lanternele lor. Vor trage apoi semnalul de alarmă și vor întrerupe elanul Suzanei. Dacă nu le va trece prin cap una ca asta, cum cursa de noapte a Suzanei nu avea nici o oprire până în gara terminus, s-ar prea putea ca, odată coborâți pe peron, să zboare cu toții direct în tribunalul militar, acuzați de dezertare... Dezertorii Misiunii *Dezminunarea*, în frunte cu comandantul lor, alungați

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 59 din 124

de minunile mistice și anacronice de la capătul lumii! Ce farsă! Dar el va acționa.

Se părea că trenulețul începea să prindă viteză. Metalele sale, roțile, șinele produceau un sunet legănat, teribil de asemănător cu al acelui obiect de cult... ce lapsus! Cum îi zice?

Se ridicase. Cu picioarele adunate sub el și cu mâinile ținându-se încă bine de bușteni, asculta cu atenție. Poate că din spate, din depărtare, dar înaintând foarte repede, se apropia o locomotivă ori o drezină... Chiar așa: ecoul metalic atât de cunoscut se multiplicase, iar în ceafă îl fixa, nu o privire omenească, ci mai degrabă una metalică, o mașină curioasă. Va întoarce desigur capul. Ezită un moment cât să poată examina realitatea senzației.

Ezită un singur moment.

În momentul următor, fruntea lui izbea coaja accidentată a bradului tăiat, iar nările sale, pentru ultima oară, captau mireasma puternică și supraviețuitoare a rășinei.

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 60 din 124

Contrabanda memoriei

RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 61 din 124

PANTOFII

Călătoream. Student, spre universitate, toamna. Parcă toamna lui '77. Aveam bilet și mă simțeam oarecum vinovat că îl cumpărasem, dar și liniștit că nu trebuia să alerg dintr-un vagon într-altul, să ocup abuziv veceurile ori să negociez la capătul culoarului cu câte un burtoș care, în orice moment, putea să mă întrebe: *Mă, tu ai mamă?*

Trenul, ca trenul, se scurgea liniștit spre sud, iar compartimentul, în general, se prefăcea că citește. Ocupam locul de la geam, cu fața în direcția de mers a garniturii. Femeia de pe bancheta de vizavi, lângă ușă, își pierduse răbdarea. Își așezase de vreo patru ori alături revista și ofta că nu poate intra în vorbă cu nimeni. Mă prefăceam absorbit în ceva, cufundat. Nu citeam nimic, dar fruntea stătea rezemată de fereastră, iar colinele, vacile, orizontul, stâlpii defilau. De fapt, învârteam ceva în cap, răsfoiam peisajul, memoria tot dădea să sară de la locul ei.

– Ați auzit de femeia care a fost, mă întrebă doamna de lângă ușă de îndată ce mi-am întors capul, care a fost atunci când miliția și cu o învățătoare...

Auzisem, cine nu auzise, dar era riscant să recunosc adevărul.

– N-am auzit!

– N-ați auzit? Să vă povestesc...

Contrabanda memoriei
RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 62 din 124

Scăpasem pentru moment, nu mi se adresa tocmai mie, ci tuturor, mai mult însă celorlalți, lumii întregi.

Trenul alerga spre sud. Mă temeam de momentul în care povestea avea să se încheie, la fel și comentariile, când se vor fi epuizat uluirile, care vocalizate, care plescăite din limbă, și când avea să țâșnească inevitabilul *Unde călătoriți?* urmat de logicul *Ce faceți acolo?* În sinea mea însă, mai speram ca ceilalți șapte să nu cadă de acord asupra concluziilor din istoria cu mama, miliția și învățătoarea și să pornească a se contrazice: *În nici un caz! Dați-mi voie! Nu se există, de ce să se existe? N-ați înțeles...*

Femeia lăudată în ziar, vedeta interviurilor și mama unui copil, stătea la baza anchetei care dezvăluise că, sub acoperirea miliției locale, o tinerică făcea pe învățătoarea fără să aibă studii în regulă.

Când mi-am dat seama, declara intervievata, am luat caietele copilului și le-am prezentat unui inginer expert care, la clasa a treia, a înțeles că nu se făceau socoteli în caiet, ci îi obliga pe copii să deseneze stele ascuțite și comete cu vârș.

– Comete, dom'le, comete, la copii? se uluia în compartimentul nostru călător doamna cu ziarul.

– Cu vârș, de la vârsta asta ? se minunau și alții.

Pe cealaltă banchetă, la geam, drept în fața mea, era așezat un bărbat de vreo 50 de ani, îmbrăcat într-un costum nu foarte nou. Cutele mânecilor luceau. Lăsase din mână o revistă de sport și urmărea conversațiile cu un oarecare interes. Se țâșâia mult din buze a mirare. Nu puteam să mă concentrez. De fapt, nici timp nu am prea avut, căci mașina lui *Unde mergeți, de ce și ce faceți acolo*, se pusese în mișcare.

– Unde mergeți?

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 63 din 124

– Am o fată la...
– Deci nu mergeți la un spital... Aha, bine că nu mergeți la un spital!
Întrebarea se prăvăli în sfârșit și asupra mea. Trenul intră îndată pe un pod destul de lung.

– N-am auzit din cauza podului, reluă călătoarea, unde mergeți?
Am mărturisit totul: la București, la facultate, am și loc la cămin, am promovat anul, n-am avut restanțe, toamna asta se anunță frumoasă.

– Vasăzică, vă face inginer, completă altcineva.
– Cine să mă facă?
– Statul, bineînțeles, care ne face pe toți! Inginer, nu?
– Nu tocmai.
– Medic! mă doare și pe mine câteodată...
– Nici medic.
– Atunci cum zici că mergi la facultate, interveni doamna de lângă ușă.
– Vă faceți cântăreț! se însufleți pe neașteptate figura placidă a unei tinere din dreapta mea.
– Nu, știți...

Mă gândeam că e mai bine să le spun, nu aveau cum să se priceapă la treburile mele și vor găsi ei alte subiecte de forfecat.

...știți, eu studiez limbile străine, filologia, mă rog, franceză, engleză... și dacă tot îmi scăpase cuvântul *filologie*, am mai adăugat conciliator: *chestii d-astea*.

Unul din bărbați se și ridicase deja de pe banchetă și mă împingea ușor ca să încapă la geam:

– E arat peste tot, dom'le, aprecie dânsul și completă: îhî, bravo!

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 64 din 124

Ziarele din compartiment începeau din nou să foșnească. Tânăra aproape placidă își scoase din poșetă o oglinjoară. Numai bărbatul de cincizeci de ani din fața mea, în costumul său curat, dar învechit, îmi zâmbea generos. Așteptă ca celălalt să plece de la fereastră, se aplecă spre mine, mă bătu pe genunchi, făcu *sst* și mă întrebă conspirativ:

– Îți place romanul clasic francez? Dar cel modern? continuă el, fără să-mi aștepte răspunsul.

În cealaltă parte a compartimentului se reluase discuția despre vigilența mamei și despre caietele copiilor în care se deșuchiasse, cu cometele sale, falsă învățătoare.

– Îmi place Flaubert, i-am spus.

Interlocutorul meu se ridică și ieși pe coridor, la o țigară. Reintră pe fondul unui gol în conversație.

– Ia să ne spui dumneata nouă, domnu' student, dacă zici că-ți place Flaubert, începu el, cum arătau pantofii lui Charles Bovary la prima sa apariție în paginile romanului, e limpede care roman, nu?

– Așa, sări una din celelalte voci, excitată de fluierul de început al unei partide împotriva celui ce studia *chestii d-alea*.

– Păi... făcui eu.

– Bun. Atunci cum arată, se porni din nou interogatoriul, cum arată pantofii lui Rodolphe Boulanger când se plimbă, nu-i așa, cu Emma prin târgul agricol din Yonville?

Prima mea reacție a fost să mă uit brusc pe geam. Traversam o gară mică lângă clădirea căreia, de un gard, în partea dinspre șine, stătea legată o capră. Se chinuia să escaladeze gardul ca să ajungă la frunzele încă verzi de pe cealaltă parte, dar funia o trăgea înapoi.

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 65 din 124

– Fie pantofii lui Charles, fie pantofii lui Rodolphe, măcar la unul din personaje, dacă nu știi cum arătau la amândoi, hai, spune-ne, așa, ca filolog!

– Da, pantofii, sustinut ancheta al doilea bărbat, pantofii, să știm și noi de ei, că e aici o importanță!

Mi-am concentrat iritarea incipientă într-o frază mai hotărâtă adresată interlocutorului meu:

– Eu sper că dumneavoastră vă dați seama și singur că esența unei capodopere ca *Madame Bovary* nu stă în numărul și culoarea încălțărilor din picioarele personajelor secundare. E acolo o dramă, mentalitatea unei epoci, tensiunea dintre aspirațiile și derizoriul trăirii, dintre livresc și real, dintre...

– Dacă e tensiune dintre vis și realitate, uite, până mă întorc eu de la o țigară, să-mi descrii papucii Emmei după ce se întoarce ea de la balul de la castelul Vaubiessard, bine?

Îmi venea să-l omor. Nu mă simțeam în stare să-i aplic cuiva o lovitură directă, dar să fi avut la îndemână un proiectil potrivit, i l-aș fi azvârlit drept în capul lui de pontator de încălțăminte.

– Mai gândiți-vă, mă îndemnau partenerii de călătorie, poate că o să vă aduceți aminte, mai uită omul peste vacanță, a și avut treabă, așa-i că ați avut?

Prinseră a-și aminti parcă în cor de cei mai frumoși pantofi pe care îi purtaseră ei în viață, de prețurile și de șireturile lor:

– Dar să vedeți, ai mei!

– Eu când i-am cumpărat...

– M-am uitat mai întâi la stângul, când să-l probez și pe dreptul...

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 66 din 124

Ne apropiam de munți. Dealurile se arătau tot mai înalte, mai împădurite. Mai aveam vreo patru ore de mers până la București. Înjuram în gând încetineala trenurilor și suprafața exagerat de mare a patriei. Proportional calculând, dacă aș fi avut de străbătut Austria ca să ajung în capitală, acum eram de multă vreme la Viena.

Mi-am luat inima în dinți și am ieșit pe culoar. Cu neputință să rămân în dreptul compartimentului, de vreme ce anchetatorul meu își găsisese loc tot aici, fumând și privind absent pe fereastră. În dreapta, se înghesuia mai multă lume, așa că instinctiv am luat-o spre stânga. O voce puternică s-a ridicat din spatele meu:

– Domnu' student la franțuzește, ai voie la toaletă, dar să mi te-ntorci cu pantofii din Flaubert, ne-am înțeles?

Mă strecuram cu greu pe lângă niște soldați. Strângeam mâna pe titirezul din buzunarul pantalonilor ca pe un revolver. Mi-l dăduse fetița de șase ani a unor vecini. Îl păstram ca pe un talisman, dar să fi fost revolver, Dumnezeu!...

În ciuda aglomerației de pe coridor, spațiul de la capătul vagonului rămăsese liber. Eram, deci, singur. Cu palmele împreunate la spate, stăteam rezemat de un perete. După un sfert de oră, mi-am dat seama că urmăream cu o inconștientă fascinație ușa veceului. A avea un joc al ei, se zbătea cu dezordonată nervozitate. Fixam de fapt podeaua din dreptul ușii. La anumite zvârcoliri ale acesteia, acolo jos, pe podea, se ivea dinăuntru o rază de soare. Chiar așa, de soare. Nu putea fi becul anemic din plafon. Cel mult cineva închis înăuntru cu o sursă de lumină portabilă, puternică. Nu îndrăzneam să deschid ușa. Așteptam s-o facă alt călător, iar eu, de afară, să lămuresc ciudățenia. Ușa continua să zdrăngăne. Raza nu mai ieșise de

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 67 din 124

mult din closet, drept care, în clipa când am zărit-o din nou pe dușumea, am făcut un pas involuntar înspre ea. Am surprins-o atunci, întorcând capul, dar îndepărtându-se de capătul coridorului, pe fata ațipită care stătuse pe locul din dreapta mea. Așteptase pesemne mult timp să intre la veceu, dar nu îndrăznise din cauza prezenței mele. Se străduia acum să se strecoare spre toaleta din celălalt capăt. Mă bucuram într-un fel, căci retragerea asta a unei părți din compartiment era începutul unei victorii în bătălia cu enigma pantofilor. Când însă același compartiment o trimise parcă în revanșă pe una din doamnele volubile, mă auzii interpelat:

– De ce stați aici? Veniți că aveți de dezlegat rebusul ăla!

Dispăru instantaneu în toaletă, fără ca eu să-mi dau seama de sursa acelei raze. Ieși la fel de operativ cum intrase.

– Vino înapoi, îmi spuse, ce te ascunzi aici?

Am rămas tot acolo. Nu m-am întors. Până aproape de București, în veceu au apucat să intre o mulțime de călători. Curios: nimeni nu uita ușa deschisă. Nici raza nu s-a mai strecurat afară odată cu vreunul din ei. Mă încăpățânam să nu intru ca să cercetez. Din două enigme, cea cu pantofii și asta cu lumina closetului, să dezleg măcar una.

Numai că trenul se apropia tot mai mult de destinația sa finală și mă vedeam nevoit să mă întorc la loc. Tupeul meu se antrenase, gata pentru orice replică. Rulasem de nenumărate ori prin minte, înainte și înapoi, spusele lui Flaubert despre stil, despre cum și cât trebuie să fie prezent autorul în operă, *ca divinitatea în creație*, apoi despre realism: *On me croit épris du réalisme, tandis que je l'exècre*. Nu mă părăsea nici o clipă imaginea lămpii cu abajur verde a lui Flaubert, luminând în fiecare noapte până târziu și devenită, acolo, la Croisset, în Normandia, un reper de neconfundat pentru

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 68 din 124

marinarii care urcau și coborau pe Sena.

M-am desprins de lângă veceu, iar în compartiment, am început să-mi fac de lucru cu bagajele. Stăteam cu spatele la enigmistul meu literar și nu voiam să-mi arăt fața prea curând. Dar numai ce-l aud dintr-o dată:

– Cum e cu încălțările personajelor, domnu' de la facultate?

Formula asta *domnu' de la facultate*, mă scoase din sărite. M-am întors spre el:

– Ascultă, domnule profesor: eu sper ca dumneata să fii totuși atât de capabil încât să-ți dai seama și singur că esențialul unui roman nu constă în forma și numărul de la pantofi unora ori ai altora, e clar? Sper totodată, am ridicat eu vocea, ca dumneata să fi pus cât de cât mâna pe carte ca să pricepi ce-i cu personajul ăsta celebru, Madame Bovary, să fi reținut măcar un portret exegetic al ei! (Nu mă puteam abține, trebuia să-i trântesc un citat.) De exemplu, cum o caracterizează Ortega y Gasset, ca pe *un Don Quijote al burgheziei, purtând fustă și hrănindu-se cu romane sentimentale!*...

– Nu sunt profesor, iar de citit, nu am prea citit...

Omul era calm. Se uita când la mine, când la blocurile de margine de București, în dreptul cărora se oprise trenul, la un semnal. Mi se părea că nu auzisem bine.

– Am învățat să scriu și să citesc în pușcărie... Da, da, în pușcăria politică, reluă el, am învățat pe dinafară poveștile dintr-o mulțime de romane.

Acum nu mi se mai părea că nu percep cum trebuie cuvintele lui, ci că am în general probleme cu auzul. După o clipă de șoc, la răsunetul formulei *pușcărie politică*, compartimentul se goli cât ai bate o dată din

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 69 din 124

palme. Bagajele săriră din plase direct în brațele vorbărețelor călătoare și pantofii lor se călcară fără milă între ei la ieșirea pe coridor:

- Ah, doamnă, mai încet!
- Ce pot să fac eu, când alții?...
- Dar nu vă uitați?!

Interlocutorul meu continuă:

– Șapte ani am făcut. Am nimerit în celulă cu oameni mari, profesori de universitate, decanii unor facultăți de litere, scriitori, judecători. Mă iubeau că eram harnic și-mi tăcea gura. Stăteam numai în preajma lor, îmi plăcea cum vorbesc. Nu pricepeam nimic la început, dar îmi plăcea. Nu pricep nici astăzi formule ca: *Statul de drept*, *Restitutio in integrum*, *Legea salică*, *Să ierți, dar să nu uiți!*... Dar cum să-i ierți pe câinii ăștia?

Am bălmăjit și eu ceva ca să-i oblojesc revolta care se făcea auzită tot mai tare.

– ...asasinii ăștia!

Trebuia să ies cumva din încurcătură. Cu alte câteva cuvinte de consolare, m-am îndreptat și eu spre ușă. Nu puteam ieși pe coridorul supraaglomerat, iar trenul se oprise din nou. Omul meu coborî tonul, zâmbi, și-și accelerează mărturia:

- Ești student, nu-ți fie frică, nu ne mai aude nimeni!
- Nu, dar...

Însă el nu mă mai băga în seamă:

– Au înțeles cărturarii aceia din pușcărie că-mi plăcea istoria, dar mai cu seamă, povestea vieții unor oameni. S-au apucat atunci să-mi depene epopei, legende, romane. M-au învățat chiar să scriu și să citesc. După ce

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 70 din 124

am ieșit, nu am mai citit nimic. De ce să citesc? Știam toate marile romane ale lumii pe dinafară: Robinson, Goriot, Monte Cristo... apoi Quijote, Werther, Karenina, Copperfield... cel mai drag mi-a fost Monte Cristo! Cum și i-a luat el la bani mărunți, rând pe rând, pe fiecare! Unul nu i-a scăpat! Au plătit cu toții, bine le-a făcut! Monte Cristo mi-a plăcut cel mai mult și căpitanul Nemo. Șapte ani, de pușcărie, șapte!

Rostea titlurile romanelor numărându-le pe degete: anul și romanul.

– Șapte ani de tinerețe. Sunt pantofar. Asta am fost și înainte de pușcărie, asta am rămas și după amnistie. Iar pantofii lui Charles Bovary, la prima lui apariție, și în asta constă geniul lui Flaubert în stare să-ți faci un personaj așa, scurt și din vârful condeiului, domnu student, pantofii ăia sunt nu văxuiți, nu nevăxuiți, ci *prost văxuiți*. În schimb, pantofii lui Rodolphe Boulanger aveau așa un lustru că iarba din Yonville putea să se oglindească în ei fir cu fir. Iar tălpile pantofilor de dans ai Emmei se pătrunseseră de ceara parchetului de la castel. Îi ținea la adăpost, iar din când în când îi scotea ca să se uite la ei și să-și amintească de balul marchizului. Așa și inima Emmei, zice Flaubert, se pătrunsesese de strălucirea lumească de care se atinsese și nimeni nu mai putea să-i smulgă visul de acolo.

Trenul oprise în gară.

– Îmi pare rău, i-am spus, eu am recurs la o lectură...

– Știu cum vă învață, mai zise el și, luându-și micul geamantan, se strecură pe coridor.

Am nimerit în spatele lui. Înaintam încet către capătul vagonului. Se întorcea și îmi tot spunea câte ceva din care, din pricina locomotivelor de manevră în trecere pe lângă noi, nu pricepeam nimic. Parcă îmi era din nou frică. Auzeam mereu cuvântul *pușcărie*. Înainte de coborîre, am făcut

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 71 din 124

o mișcare ușoară spre stânga, lăsând un alt bărbat să se strecoare între noi. Memorizatorul de romane clasice mi-a mai strigat de pe scară:

– Totul are importanță, până și vaxul de pe cizmele personajelor, totul, să nu uiți asta, chiar dacă ești liber!

S-a oprit pe peron. Mă aștepta, voia să mai aibă cu cine să schimbe o vorbă. Mai aveam și eu însă o enigmă de dezlegat. Am dispărut degrabă în veceu, am închis ușa, apucându-mă să caut cu frenezie suspecta sursă de lumină.

Ferestruica era, așa cum bănuiam, murdară ca o cârpă. Se căsca însă mai jos o crăpătură în peretele vagonului. Pe acolo bătuse pesemne soarele, scăpând o rază, două pe podea, în funcție de șerpuirile liniei. Nu mai intra acum nici o rază. Trecuseră câteva ore. Soarele lunecase și el de cealaltă parte a trenului. Asfințea.

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 72 din 124

Contrabanda memoriei

RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 73 din 124

DUPĂ CINCISPREZECE ANI

Familia se plimba intens, gândea în sufragerie, pe intervalul dintre bibliotecă și fereastră. Când Țuna o lua înspre bibliotecă, Victor se mișca în sens invers. Treceau unul pe lângă altul ca trenurile cu ceasuri din Teoria Relativității. Din clipa în care lui i se aprinsese în cap o asemenea comparație, îi veni greu să se mai întoarcă la principalul subiect al plimbării. Țuna, în schimb, la intervale neprecizabile, respira adânc, a dilemă. Se căuta o soluție urgentă. Pe neașteptate, s-au ciocnit. Peste încruntarea și peste dracii ei, Victor lipi o serie de săruturi, după principiul frunte-obraz-buze, dar nimeri nasul, căci ea se smulse în direcția problemelor:

– Treci la birou și scrie! Ești gata? Începe așa: *Domnule Consul...*

Consulatul britanic Victor îi datora un raport. Nu mare lucru, i se spusese, ceva despre felul în care el vede valorificarea observațiilor asupra oilor din Anglia. Stagiul său acolo era ca și asigurat, câtă vreme, pentru cele patru locuri oferite de englezi, instituturile de specialitate nu propuseră mai mult de patru candidați. Iar apoi, referințele cu privire la Victor pluteau în elogii. Se punea totuși condiția aceluși material. Ceilalți trei candidați își depuseseră deja lucrările, cu toții ingineri în ovine, specialitatea recoltare-prelucrare-producție. Secretara consulului îi arătase Țunei trei dosare, două galbene și unul alb. Titlu pe dosarul galben din dreapta: *Abordarea computerizată a tetonului în procesul de mulgere. Pericolul*

Contrabanda memoriei
RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 74 din 124

bruiajului electronic pe durata furtunilor magnetice. O hartă geodezică a Europei în raport cu răspândirea patrupedului oaie. Zone de risc: Carpații de Curbură și Regiunea lacurilor marine din Scoția, respectiv, Lochness. Proiect de cooperare româno-britanică.

Și-a notat totul literă cu literă. Biletul i l-a trântit lui Victor pe birou:

– Deșteptule!...

Și îl amenința cu ghiontul, ba spre frunte, ba spre tâmpla stângă. Victor studie titlul acela, ținându-l aproape de lumina becului, apoi în bucătărie, să fie singur, la razele aragazului. Numără substantivele, numără și adjectivele.

Trecură astfel câteva săptămâni, până când Țuna își aminti de fondul problemei:

– Mie să-mi ajungi în Anglia, ai înțeles? Acolo să-mi ajungi!

Spaima în fața colii albe era pentru Victor un sentiment total inedit. Amețit, însingurat, capul se așeza în palme în câteva secunde. Și acolo rămânea... Însă veni ea după-amiaza de vineri, când izbuti să lățească pe hârtie un titlu: *Infiltrări clorosodice în sol în zonele cu depozite subterane de sare. Infiltrări similare ale apei mării în solul Marii Britanii. Salinizarea pășunilor. Influențe asupra pășunatului. Proiect de cercetare interdisciplinară româno-britanic.* După care, dormi până a doua zi la amiază.

Numai că nici o vorbă de urnirea la drum a lucrării. Decum vedea albul hârtiei, goliciunea aceea, pe Victor îl paraliza rușinea. Dădea să se ascundă ca în copilărie, voia protecție, îi era dor de educatorul său de la internat, căci o căldură din interior îl inunda împotriva voinței sale, de parcă ar fi făcut pipi în somn. Soția lui însă știa un singur lucru: voia să-l vadă în Anglia și pace. Acum, la o zi înainte de expirarea termenului de depunere

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 75 din 124

a lucrărilor, îl făcuse să se așeze la masa de scris. Voia să-i dicteze ea. Brunetă, mărunță, în picioare în spatele scaunului, neclintită semăna tot mai mult cu propria ei fotografie, lângă tanc, după victoria în alegeri. Abia mișcă o mână ca să-l ciupească de cap, de urechi, să-l gâdile la coastele din dreapta:

– Pe tine nu te poate salva decât persecuția! E clar? Invocarea persecuției. Scrie!

Un arc îl proiectă pe Victor în picioare:

– Eu nu permit, Tismana Dogaru! Eu, să știi de la mine, Dogaru Tismana! Eu...

Așa i se adresa în asemenea momente, ca un birou de copiat acte, pe numele de familie, să-i reamintească statutul de femeie măritată, cu trecutul altei identități scos de mult din funcțiune. Explodă apoi cu mâinile într-o retorică de smucituri, picaie, înaripări, împingându-și explicația spre un capăt. Nu mai termina: el nu permite, e inginer, are personalitate, compromisuri nu, cedare niciodată, forță morală.

Datorie, încredere, muncă, individ, drepturi, libertate, personalitate.

Aservire nu, consulat, oaie, Anglia, sare, probleme, cooperare.

Nu are voie nimeni, de unde și până unde, numai el decide, ce raport, adică până când?

Morală, o idee despre lume, un sens al existenței, draci!...

Încheie cu formula *toți mâncătorii de pisici!*

Țuna știa prea bine că, dincolo de ușa trântită, Victor se duce glonț la cel mai bun prieten al său și i se plânge de durerile de cap ale elaborării lucrării și de persecuția la care îl supun englezii. La birou, se așeză ea. În

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 76 din 124

fața paginii albe, strângând la timp din pulpe, rezistă la atacul subit al senzației de a urina. Și porni:

Domnule consul, veți avea desigur amabilitatea și răbdarea de a parcurge până la capăt această confesiune a soției unuia din candidații propuși pentru...

Explica apoi că nu ar fi intervenit, însă și asupra ei cât și asupra cooperării româno-britanice se răsrâng anumite pagini triste din trecutul soțului. După cum reiese și din Curriculum Vitae, candidatul a studiat la un liceu militar. Regim cazon, ofițeri cruzi, profesori duri, lipsa apei calde, a familiei. Instrucție, persecuții, umilințe, militarism. Datorită substanțelor inhibante ce li se puneau cadetilor în mâncare, acum, *după cincisprezece ani de la evenimente*, se observă la subiect o slăbire a capacității de concentrare teoretică. Deși în relațiile directe, practice cu viața, munca și mediul, prestația lui este etc., etc., se poate verifica oricând.

Eu ca soție, pot să confirm că, datorită aceluia tratament, unele slăbiciuni se manifestă și pe alte planuri. Cred că numai exercițiul și influența directă a democrației asupra lui ar putea să ducă, în timp, la o dezintoxicare reală. De aceea, consider că stagiul în Marea Britanie, chiar dacă lucrarea solicitată nu a fost depusă...

În post-scriptum, îi lăsa consulului numărul de telefon de la birou și-l invita să sune pentru eventuale relații suplimentare de ordin mai personal. Își propuse să nu uite să atașeze o fotografie de a ei. Se oprise chiar asupra uneia făcută vara, la mare, în costum de baie, cu un pisoi în brațe. Iar când se ridică de la masa de scris, senzația câtorva picături de urină pe pielea picioarelor nu reuși să-i umilească zâmbetul.

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 77 din 124

Contrabanda memoriei
RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina **78** din **124**

LA O ȚARĂ, AMERICA

Douăzeci și șase de ani au trecut de la ultimele sale povești până să mă conving că izbutisem să descifrez îndeajuns de corect ciudățeniile din cuvintele bătrânei. Una singură mai rămânea nelămurită. Celelalte mi se limpeziseră încet, câte una, două pe an. Noroc că le ținusem minte. Dar cum să le fi uitat?... Strașnic îmi mai zgândărise cu ele imaginația, mă făcuse să mă tem de singurătate, dar să o și caut, încercând să dezleg înțelesurile puțin obișnuite. Îmi venea greu să le povestesc și altora, simțeam că n-o să mă creadă. Mai târziu, an de an, nepierzând o clipă din vedere vorbele bătrânei altădată de nedeslușit, întindeam fire de la o întâmplare la alta, reușeam să umplu logic unele goluri. Atunci însă, demult, nepricepând cine știe ce din câte o istorie, cutezam să o iau uneori la rost și, ca frate mai mare, vorbind și în numele surorii mele, îi ceream ca nouă să ne spună povești adevărate.

Ea se ridica făcându-și de lucru prin încăpere. Era uscată, adusă ușor de spate, îmbrăcată întotdeauna în negru, purtând uneori chiar și prin casă o năframă neagră peste părul alb. Își încheia trebăluitul și se întorcea la noi:

Nu știți voi, prunci, de cele adevărate care îs și care nu-s.

Nici despre ea, despre Floare, nu știam la acea vârstă cine e cu adevărat. Îi spuneam *bunică*, iar după moartea ei, am aflat că îmi era de fapt *străbunică*. S-a stins tot povestind. Între altele despre mine cum scăpasem ca

Contrabanda memoriei
RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 79 din 124

prin minune de la o nenorocire, în timp ce prietenul meu lunecase din car cu piciorul drept în spițele roții. Nu am înțeles prea bine nici la ce vârstă s-a prăpădit. O auzeam de când lumea spunând că ea are optzeci și doi de ani. Treceau ei anii, dar ea rămânea tot la cifra asta. Am aflat mai târziu că a murit într-adevăr la optzeci și doi de ani.

Copilăria mea, atâta câtă a fost, s-a zbenguit din plin printre păduri și vii, pe colinele și prin gârlele unei așezări nemțești din sudul Sătmăruului. Era de fapt un sat de șvabi maghiarizați. Generația mea, spre deosebire de cea a părinților nu mai vorbea germana, de aceea nu nemțește am învățat la joacă, ci ungurește. Îmi făcusem chiar și un prieten imaginar, unul Zoly, cu care, odată rămas singur, mă jucam și conversam în gând ca să mă obișnuiesc cu vorbele lui. Eu puneam întrebarea, tot eu dădeam răspunsul. Băteam mingea de zid ori de gard, jucând cu el alături de mine, invizibil, în aceeași echipă și înțelegându-ne cum să le dăm altora goluri.

Numai că nici măcar cele ungurești nu au fost primele cuvinte străine care și-au făcut loc în memoria mea. Mă trimitea Floare până pe pragul ușii, mă învăța cum să țin frumos mâinile și cum să rostesc tare, când pășesc în încăpere *Good morning, Missirs Flory!*

Pe măsură ce rețineam tot mai multe cuvinte englezești, îmi făceam rost de un alt prieten închipuit în dialogurile cu care să le pot folosi. Culmea e că pe acest nou prieten îl chema tot Zoly. Câtă vreme cu cel dintâi mă înțelegeam numai ungurește, cu acesta vorbeam românește, strecurând însă câte un *apple, dog, plum, ball, water*. Ca să-l deosebesc de cel dintâi îl numisem *Americanu, Zoly Americanu*. Nu se putea spune că semănau între ei... mai mult: arătau întocmai la fel, întotdeauna în pantaloni scurți și având aerul că, la întrebările mele, au de fiecare dată soluții și știu să

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 80 din 124

conducă jocul. Atâta doar că în discuțiile cu Zoly cel Unguresc nu apăreau niciodată unele cuvinte și anumite imagini din sporovăiala cu Americanu și pe care, pe toate, le știam de la Floare. Mă temeam de unele dintre ele, dar mă atrăgeau și nu știu cum se făcea că nici una din imaginile pe care acele vorbe mi le aduceau înaintea nu puteau fi întâlnite nicăieri prin preajmă. *Toate rămâneau nevăzute: gheipul de făcut bani, femeia cât șapte case, strigile, motohalița, basul, tramvaiul pe acoperiș, butoaietele zburătoare... Apoi, pricolicii, conveia, dolarii, Țara Sibir, caii pe care crește lână și butoiul cu bere ce vine singur acasă. Mai rămâneau și altele: Apa cea Mare și vaporul de porțelan, orașul Fiume și orașul Hegewisch, farma și farmerii, nunta luminilor blestemate, trenurile roșii și știmu care le trage după el, ștraicurile și peda.*

Pe prietenul din gând, pe Zoly Americanu, îl aveam mai tot timpul înaintea ochilor. Îmi făcea semne, mă chema după el, îmi vorbea. În pantalonii lui scurți, călca nestingherit pe apa oceanului ca pe o gheață limpede. Întorcea mereu capul, altădată înainta cu spatele, vorbindu-mi. Îmi spunea: *Nu-ți fie teamă, hai!* Înaintam, în aceste dialoguri cu el, mă tot duceam, mă pierdeam departe, căci Floare nu înceta să mă îndemne:

– *Îi crește și tu. Asta nu-i mare lucru. Da' ti-i lua și ti-i duce la America, drept la asfințit și oleacă și la miazăzi. Când dai de mare, întreabă și de vapor. Bagă de samă să te afli într-un oraș Fiume și să nu te sui pe un vapor către America de Miazăzi, că acolo-i tare cald. Iară dacă te afli pe vaporul cel bun, bine-i a ști că până la America, atâta apă este, că-i numa apă. Când ai ajuns în America, te scobori de pe vapor și te uiți bine dacă ești într-un oraș pe nume Neviorc. Nu stai ca mutu! Te apuci și întrebi care-i trenu până la Cigagău.. Oamenii te-or trimete la un tren mai roșu,*

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 81 din 124

da' tu te uiți mai înainte să vezi dacă știmu trenului suflă și dă a trage tăt către asfințit. Cum ai băgat de samă una ca asta, te sui în el și îndure-se de tine Maica Sfântă! După mai multe zile, te poți opri într-un oraș mare Detroit unde-s mulți de pe la noi, da tu n-ai treabă cu ei. Le zici servustoc și te duci până ce ajungi o dată în gară la Cigagău. Când vezi că țâpă boierii dolari de argint între linii, tu nu sari să-i culegi că vine trenu și te taie, iară ei or râde de tine cum mori ca prostu.

Cum ai pășit în orașu cel mare Cigagău, grijeste să-l afli pe un bas tare bun care-i iriș și-i zice O'liry. Îi spui că te-o trimes Missirs Flory, mă cunoaște el. Aiesta domn bas îi tare bogat; are trei planturi ca trei mori mari. La una macină grâu, și la alta sare. Tu orice îi poți a spune la aiesta bas, afară de una sîngură în lume vorbă: să nu te împingă necuratu a-l întreba dacă în a treia moară a lui macină ori nu bani!

– *N-o să mă împingă, făgăduiam eu și tremuram deja de curiozitate cu gândul la ziua când am să-i trec acelu boier pragul, rugându-l să-mi arate moara de monede.*

Nu am uitat, am cercetat, am reconstituit. Floare trebuie să se fi născut pe la 1882–'83, într-un sat, pe Crasna, în părțile Sătmarului. Nu a apucat-o nemăritată vârsta de șaisprezece ani. Frumusețea ei și a surorilor sale era la fel de limpede ca sărăcia familiei. Când Floare a făcut cinsprezece ani și jumătate, maică-sa a hotărât să o scoată la bal într-un alt sat de români din ținut. Fata nu avea rumeneli, dar și-a înroșit obrazul frecându-l aprig cu hârtie creponată. S-a întâmplat să o placă tocmai Nuțu, feciorul primarului și să nu-și mai poată lua gândul de la ea. A invitat-o în săptămânile următoare în casa părinților lui. Floare nu s-a lăsat prea mult rugată. Sprintenă ca la bal, însoțită de maică-sa, s-a înfățișat curând în

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 82 din 124

casa primarului Pomeanu. Sărăcia le obișnuise cu postul, așa că puțin le păsa că picaseră într-o zi de miercuri. Primărița se rușina nevoie mare că nu avea ce să le pună pe masă, dar Floare a sărit și s-a oferit să gătească ea ceva la repezeală. S-au lins cu toții pe buze după tăiței ei cu varză. Iar pentru primar, blidul acela de mâncare de post gustoasă a avut efectul unei băuturi fermecate, punându-i îndată în mișcare prin aer dreapta care le-a dat binecuvântarea părintească celor doi tineri.

Primarul, om cu dare de mână, a chemat lume multă, a împodobit cai, a tocmit bandă de țigani cu ceteri, gordună și armonici. Când pentru cununie, tinerii au trecut pe la preot, acesta i-a cercetat din ce în ce mai atent și, de la o vreme, cu toată vârsta și experiența lui de viață, a început să se clatine. Floare nu împlinise încă șaisprezece ani și nici nu obținuse dispensa matrimonială de la autorități. Vasăzică, după legea oamenilor, el nu ar fi avut dreptul să o cunune, iar hârtia nu putea fi căpătată mai devreme de o lună de zile. Dar nici nunta, odată pornită, nu puteai s-o mai întorci din drum. A chibzuit el, bătrânul popă greco-catolic, sucind lucrurile pe toate fețele, căutând prin registrele sale și prin toate documentele Astei și, până la urmă, a hotărât să-i cunune înaintea lui Dumnezeu, iar în condicile lui și în raportul către episcop s-a gândit să treacă data de peste o lună, când Floare va fi atins deja pragul celor șaisprezece ani.

S-a făcut și cununia, și nunta, au trecut și primele vreo șase luni cu însurăței în casa socrilor mari. Aceștia o sorbeau din ochi pe Floare de harnică și de plină de voie bună ce era, iar ea s-a învățat curând cu obiceiurile noii sale case și ai fi zis că nu o mai încerca dorul de ai ei. Numai că la o jumătate de an de la nunta tinerilor, într-o dimineață s-a trezit primarul cu bătaii puternice în poartă. O oaste de portărei, de jandarmi și

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 83 din 124

de agenți fiscali i-a năpădit curtea. Da, chiar așa: jandarmi din cei ungu-rești, cu mustăți răsucite, cizme lucind de atâta box, cu răgnete și cu pene de cocoș pe la clopuri. Și-au zornăit pintenii, și-au scos armele. Îi păzeau pe cei care scosese răcșii și lăsa cu ea semne peste tot. Alții umblau cu sigiliul, ceilalți cu hârtiile. Cu alte cuvinte, se punea sechestrul pe casa și pe toată averea primarului. Omul îi girase cu averea sa pe toți datornicii satului, iar după amânări și amânări, acum venise scadența. Cel puțin așa zăreau la el executorii, golindu-i grajdul de cai și de vaci, confiscându-i căruțele, ba chiar și plugurile, scriindu-i cu semne de ale tribunalului până și pomii din grădină. Tot ce au putut au luat chiar atunci dar au venit și a doua zi. A încercat primarul să mai bată o dată drumul tribunalelor și al stăpânirii, s-a chinat să obțină pășuri. Înțelegea în sfârșit că nu avea cine să sară în apărarea omeniei lui. Pierdea dintr-o dată și casă, și avere. Întors într-o seară de la oraș, de pe la ușile legii, a izbutit să intre în curte, dar când să calce în casa pe care știa că nu are să o mai vadă, a plesnit inima în el.

Familia s-a împrăștiat. Văduvei părea că-i luase Dumnezeu mințile. Voia să se călugărească. Iar cum nu se aflau mănăstiri de maici în tot ținutul, vorbea că o va ajuta Sfânta Fecioară să treacă muntele la Bucovina. Din toată averea, Nuțu și Floare s-au ales cu hainele de pe ei și cu o laviță. Au luat-o la spinare și s-au mutat cu ea la o mătușă. Pe scândura asta își așterneau de mâncare, pe ea se și odihneau. Lumea nu era nicicum, dar nici viața.

– *Știi ce, omule, îi zise Floare nu peste multe zile, io ți-oi spune ce ai tu a face.*

– *Placă?*

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 84 din 124

– *Ai a te lua și a te duce la o țară, America! Aud că mulți se duc, lucră p-acolo, își cată bani, viu 'napoi și-și cumpără casă și iugăre de pământ.*

– *Da-i tare departe aceea Americă!*

– *Depart-e-i de bună samă, că și raiu-i tăt departe. Io, în asta vreme, m-oi duce înapoi acasă, la maica.*

– *Iară America asta oare pe unde-i?* se întrebă Nuțu mai mult pe sine.

– *Purcezi mai întâi până la drumul de fier al Suzanei, răspunse cu îndrăzneală nevastă-sa, rostind numele de alint al trenului pe șină îngustă, îi întrebi pe oameni, afli de la ei, te sui și te arăduiești cu Suzana și arăta-ți-s-a într-o zi și ție America asta înainte, că la mulți li s-o arătat până amu!*

Cu câteva monede de aur din zestrea maică-sii, purtând chipul tânărului Frantz-Joseph, Nuțu s-a așternut la drum și a făcut cum a făcut de i-a ieșit America înainte, călăuzindu-l până la Chicago. S-a amestecat iute printre imigranții ardeleni, slovaci, unguri și polonezi de prin fabrici. Scria acasă:

lucru cu fierul. Când îl țin io, un poleac dă în el. Când ține el, dau io. Atâta se află din aiesta lucru, că nu se gată în veci. Voi cum vă aflați?

A început să trimită și bani. Când a văzut Floare dolarii, i-a luat și a ieșit cu ei la poartă, oprind trecătorii și arătându-le bancnotele. Nu uita să le spună că, de fapt la juzii de la curte ar fi trebuit să se ducă și să le arate, uite așa, pe sub nas, ce-i America.

Din primii 30 de dolari trimiși, o sumă uriașă din care pe atunci, în Statele Unite, un om putea trăi cam tot atâtea săptămâni, Nuțu a cerut să fie îngrijit mormântul lui taică-său, iar ce rămâne, să fie păstrat. Nu știi cum se făcea că trimitea mereu bani. Nevasta lui, la cei șaptesprezece ani

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 85 din 124

așezase o bancnotă de cinci dolari la vedere, la icoana Sfântului Anton, cel care de obicei ajută la măritiș.

Se uita ea la icoană, se uita la dolari, se uita la maică-sa și la taică-său. Părinții și surorile ei ieșeau toată ziua la câmp ori la pădure, iar Floare purta grija casei. Se învârtea prin curte, aștepta scrisorile lui Nuțu pe care nu știa să le citească, se uita la pendula stricată din perete. Cu aceeași scrisoare, făcea de mai multe ori drumul până la preot să-l asculte cum i-o citește.

Bărbatu-meu îi la Cigagău, le explica ea tuturor, da, la Cigagău...

Adică atât de departe că aproape că se simțea văduvă.

– *Da, da, aprobau cu îngăduință oamenii, bag samă că-i tare departe.*

Nu prea avea ce face, se plictisea, mai cu seamă în vara aceea deosebit de uscată și de caldă.

Așa, cam la vremea secerișului, au bătut la poarta lui Floare doi tineri. I-a ținut ea la poartă până i-a descusut de toate cele, apoi i-a poftit înăuntru. Cei doi dregeau ceasuri de tot felul, iar pendula casei nu mai mergea de aproape un an. I-a rugat să o facă din nou să umble și a continuat să-i tragă de limbă, cum că de ce se țin ei tocmai de meșteșugul ăsta.

– *Noi, începem unul, vrem să mergem în America. Umblăm din sat în sat, ba chiar și la Sătmar, la Careii Mari, la Nyregyhaza, la Ungvar, cu meșteritul ăsta de ceasuri din care adunăm bani. Peste doi ori peste trei ani poate că om avea cât trebuie să ne plătim vaporul până acolo.*

– *Și cam câți bani vă trabă? îi mai iscodi Floare.*

– *Atâția, răspunse celălalt.*

Floare se învârți cât se mai învârți prin casă și așeză pe masă două păhăruțe de pălincă, turnându-le meșterilor:

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 86 din 124

– *Am io atâția bani, am dolari și vă plătesc drumul, dacă mă duceți și pe mine cu voi. Știu și io unde să vă duc, îl am pe bărbatu-meu Nuțu la Cigagău, iaca țimu.*

Și scoase un plic cu adresa lui Nuțu al ei, plimbându-l pe dinaintea ochilor ceasornicarilor, dar nedându-i drumul din mână. Le arătă înăuntrul plicului și sigiliul companiei:

...aici îi boierul unde lucră oamenii noștri, mai adăugă neluând degetul de pe ștampilă, groful de America! Placă-vă a închina!

Cei doi se uitau, când unul la altul, când la scrisoare, la timbre și la sigiliu. Floare scoase și niște bancnote verzi și le întinse pe rând, în palmă, înaintea lor. Ceasornicarii aveau ochii mari. Nu scoteau o vorbă, căci, numărau în gând, își făceau socoteli.

...luați de beți, îi mai îndemnă o dată Floare, pălincă de creangă!

– *Noi, nănuță, am jurat că nu mai punem nici pălincă, nici vin în gură, până nu ajungem la America. Dar pe dumneata, dacă te încrezi în noi, te luăm. Ai să ții banii și adresa. Noi, martori ne sunt Dumnezeu și Maica Sfântă, ți-om purta de grijă, numai să ne ajuți să purcedem într-acolo și să ajungem cu bine.*

S-au mai sucit ceasornicarii, au mai chibzuit, iar până la urmă, au acceptat planul femeii.

Într-o altă zi din acea vară, când Floare s-a văzut singură acasă și toți ai ei pe la treburile pământului, și-a luat traistele, dolarii și plicul cu adresa lui Nuțu și a părăsit pentru a doua oară casa maică-sii. Pe masă, ieșit puțin de sub o carte de rugăciuni, a lăsat un bilet pe care i-l dictase unuia din ceasornicari și în care își cerea iertare de la ai săi, mărturisind că ea,

Contrabanda memoriei
RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 87 din 124

până nu-l află pe Nuțu, nu are hodină peastă lume, drept care se ia și se pornește pe urmele lui până la America.

A trecut hotarul a două sate până la gara Suzanei. Acolo o așteptau cei doi meșteri cu câteva valize grele. Își îngrămădiseră înăuntru și uneltele de ceasornicărie care, gândeau ei, puteau să-i ajute să trăiască până și la capătul lumii. Așezaseră însă printre ele și o pendulă mare de bronz care le era amândurora tare aproape de suflet. Floare se chinuie să ridice unul din aceste geamantane.

– *Levorver, a-ți pus?* îi întrebă pe neașteptate.

Bărbații se priviră uimiți.

...ce-ați îngălbenit deodată? Aveți levorver?

Tocmai cumpăraseră un revolver nou cu o mulțime de gloanțe și-l ascunseseră printre cămăși, sub cuvânt că n-au să-i spună femeii o vorbă despre el.

...bine că l-ați luat, reluă ea, văzându-i că tac. Haida!

Au luat decovilul în jos pe Valea Someșului și au coborât în Ungaria. Au schimbat apoi alte trenuri, când mari, când mici, au luat trăsurile de poștă, ori au hălăduit pe jos. De la Pecs, au făcut la dreapta până la Leibach, iar de acolo, la stânga, până la Capo d'Istria, la mare. Când a văzut Floare apa Adriaticii, și albastră, și străvezie, când a înțeles că dacă pășește oleacă mai la dreapta, pe pământul Italiei, nu mai are mult până la Sfântul Părinte Papa, s-a temut o clipă că murise și că ajunsese la poarta raiului. Numai că oriunde s-ar fi găsit, ea trebuia să ajungă în America, iar de la Capo d'Istria, nici un vapor nu pornea într-acolo.

Un căpitan i-a luat pe vasul său de numai șase locuri și i-a târît încet, de-a lungul țărmlui, până la Fiume. La hanurile din oraș cu un sfert de

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 88 din 124

dolar pe zi, trei oameni puteau trăi în bună pace. După două săptămâni, au prins locuri pe un vapor. Acesta era vopsit într-o păreră de galben. Pe alocuri, vopseaua căzută lăsa să se străvadă pete ruginii. S-a umplut de italieni, croați, de o mână de români și de câțiva greci.

★ ★
★

Străbunei i se spunea în sat Floarea Nodului. Porecla i se trăgea de la taică-său care, într-o bună zi, încărcase atât de zdravăn un car cu fân, că toată lumea se temea că s-ar putea răsturna.

Nu vă temeți, am legat fânul cu atâtea noduri, că un pai nu poate pica din el!

Auzindu-l că rostește ciudatul cuvânt *nod* în loc de *ciot*, cu care erau ei obișnuiți din tată-n fiu, sătenii i-au pus porecla de *Nodu*. Floare își amintea adesea de el, povestind cum o lua cu sine la pescuit, noaptea, cu ciurul, pe Crasna și cum uneori nu prindeau nimic pentru că dracul, lung, negru și gros cât un nuc, stătea în susul apei cu un ciur mai des și, rânjind la ei, oprea pentru sine toți peștii. Dacă i-ar fi răspuns la mârâieli și la hohotele de râs, ar fi rămas strămbați de față pentru toată viața.

Când auzeam de *dracul pescar*, așa mare, negru și hohotitor, o rugam pe bătrână să spună din nou povești adevărate, din cele cu America.

– *Apoi că nu-s altele mai adevărate ca astea*, ne liniștea dânsa, arătându-ne o carte mare cât o valiză, cu coperti de lemn și cu marginile filelor roase. O deschidea și zicea că citește din ea.

Am aflat mai târziu că era o veche carte nemțească, scrisă cu caractere gotice. Alerga cu ochii pe acele pagini și recita ceva ce ar fi spus Sânpetru

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 89 din 124

despre norocul omului. Cartea asta grea și sfântă, zicea ea, o purta maicăsa într-o traistă o dată, când o prinsese noaptea pe drum venind de la o moară îndepărtată dintre sate.

Se aflau pe cale mai multe femei și doi flăcăi, unul mergând înainte, iar celălalt în urma lor. Grăbeau pasul spre sat, când deodată, în întunericul acela, au auzit în depărtare o cântare lălăită ca de muieri bete. Cântarea se apropia, dar nu se vedea nimic. Într-un târziu, din spatele unor tufe, s-au ivit niște lumini, plutind așa, deasupra pământului, cam la o jumătate de stat de om.

– *Asta-i nunta strîgilor, a zis careva, luminile blestemate. Strîga rămâne nevăzută, da poartă o lumină în vârful capului, în loc de concii...*

– *Îndură-te Măicuța Sfântă, au zis femeile, rupându-și niște crengi cu spini ca să se apere cu ele de fâlăitutul luminilor, care se apropiau, cântau tot mai tare, dând să le taie calea spre sat. Le puteai auzi chicotind subțirel. Ținându-și sacii de făină pe umeri, purtând traiste și coșuri în mâini, oamenii nu puteau să-și facă semnul crucii fără să se oprească, drept care blestemățiile alea se apropiau tot mai tare. Când să intre ei între casele din margine, o lumină mai mare a bătut o dată tare din aripi și a dat să se înalțe pe deasupra capetelor oamenilor. Nimeni nu a mai putut înainta de spaimă și de bătaie de inimă. Răsetele pițigăiate se întetiseră.*

– *Atunci, povestea Floare, maica o deschis cartea asta drept aci, unde se uită la noi Sfântu Petre din slovele lui. Așe s-o uitat și atunci noaptea la strîgi de le-o făcut să se întindă o dată în sus ca o rază sugrumată și să pice scrum la pământ. Plin de scrum o aflat oamenii dimineața acolo, iară prin cenușe, zdrențe de rochie neagră de mireasă strîgoaie...*

– *Dar nu-i adevărat, nu-i așa?* murmuram eu cu spaima în suflet.

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 90 din 124

– *Cum nu, când am fost io acolo și-am văzut scrumu?! Și multe am mai văzut io afară de asta!...*

★ ★
★

După câteva zile, se reînnoda firul poveștii cu vaporul plecat de la Fiume spre America, cu Floarea Nodului cu tot. Mergea înainte, așa, pe apă, luneca vasăzică și nu se mai oprea. Îi ținea pe toți deasupra în timp ce păsările, toate albe, zburau întruna în jurul lui. S-a tot dus el cum s-a dus, până când, pe neașteptate, nu s-a mai văzut urmă de aripă de pasăre în jur. Când a văzut Floare una ca asta, a prins a plânge încetșor, gândindu-se că ea nu se găsea nici în lume, nici în cer, nici acasă, nici în străini, ci numai în pustie, cu singure păcatele ei și cu toată apa lumii împrejur.

Că până în America, dragii mamii, atâta apă este, că-i numa apă!

După ce rostea oftând din adâncul sufletului aceste cuvinte, bătrâna își mai amintea de o furtună înfricoșătoare, când tot vaporul se legăna ca o creangă și gema să se rupă. Cel mai adesea își amintea de întunericul din timpul vijeliei și de strigătele marinarilor ca oamenii să nu risipească puțină apă dulce de pe vas. Când apele și aerul s-au liniștit, un vapor cu totul și cu totul de porțelan, s-a oprit în plină mare. O ceartă s-a aprins între căpitani, acolo, în mijlocul oceanului, de la o punte la alta ca de pe două vârfuri de deal între ciobanii din sate vecine:

- *Dă-mi mie oamenii că-i îneci!* pretindea celălat căpitan.
- *Nu ții dau, îi duc cum pot până la capăt!*
- *Dacă nu mi-i dai, decum ajung în America, te dau pe mâna legii!*

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 91 din 124

– *Dai tu pe mă-ta!*

Mâniat foarte de cele auzite, vaporul cel de porțelan s-a aruncat înainte ca vântul și dus a fost. Dar odată cu dispariția lui, parcă înviaseră din ape și păsările albe și nenumărate, însoțind din nou nava emigranților. Pe puntea acesteia și-a scos căpitanul călătorii într-o dimineață de sâmbătă:

Și o zîs tare cătră noi: oameni buni, uitați-vă numa' înainte! uitatune-am noi, văzut-am pământu cum s-apropie, da am văzut și o femeie cât șapte case suite una păstă alta!... iară în ala ceas, acolo, pă apă, am știut de la Bunu Dumnezeu că aceea femeie îi America!

La coborâre, vameșii i-au preluat pe imigranți și, după deparazitare, s-au apucat să-i repartizeze în funcție de adresele spre care voiau să se îndrepte. A venit și rândul lui Floare.

– *Destinația*, le cerea autoritatea de imigrare, *adresa!*

Mândră nevoie mare, femeia i-a întins funcționarului o bucată de hârtie cam mototolită, dar, ce mai? O hârtie scrisă. Omul a întors-o pe toate fețele, însă, în afara unei pete și a câtorva linii, nu putea să deslușească nimic. Le-a arătat-o și ceasornicarilor.

– *De la Nuțu meu*, răspundea Floare la bombănelile și mirările funcționarului, *sloboade-ne a ne duce!*

Americanul însă se încăpățâna să-i țină de o parte. Se golea locul, toată lumea își găsisese un drum, numai ei continuau să fie ținuți acolo. Un polițist a venit să-i cerceteze încă o dată. Între timp, toți pasagerii vaporului dispăruseră. Floare începea să blesteme Statuia Libertății, gândindu-se că, în loc străin, nu-i bine ca mai întâi de toate să-ți iasă în cale o muiere. Polițistul le-a făcut semn celor trei să-l urmeze. I-a condus spre o clădire mai izolată, într-o încăpere cu fereastră zăbreliță și i-a încuiat acolo. O

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 92 din 124

vreme, au tot sperat că vor veni să-i deschidă, dar mai târziu, meșterii au prins a sudui capul prost al bărbatului care se ia după gura muierii de ajunge să stea o lună de zile pe apă ca, de cealaltă parte, să pice drept în temniță.

– *Nană, nană, unde ne-ai adus?* se văicăreau amândoi, și iar o luau de la capăt cu înjurăturile.

Floare își dădea seama că ea greșise. În timpul furtunii pe mare, cum toate se răsturnau, voind să-și păstreze într-o sticlă puțina apă de băut, o îmfundase cu un dop de hârtie. Cum nu știa să citească, alt șomoioș mai potrivit nu a nimerit, decât cel mototolit din hârtia cu adresa lui Nuțu. A scos până la urmă dopul, dar cerneala se întinsese atât de tare, că nu se mai putea înțelege nimic din literele de altădată.

– *Slobozîți-ne la America*, striga Floare, bătând cu pumnii în ușă, *io i-am adus pă aiștia oameni aci, io trabă să-i scot! Lăsați-ne slobozi la America!*

O noapte au stat ei în arestul portului. S-au perindat a doua zi prin fața lor, aduși de poliție, vorbitorii mai tuturor limbilor, până când s-a nimerit să apară și un ungar. Omul a făcut pe tălmăciul, stârnind un uriaș hohot de râs printre americani când au aflat că Floare vrea musai la Chicago!... Și că adresa făcută dop o ajutase să nu moară de sete și să ajungă până aici, dar că de aici încolo, nu-i mai era de nici un folos.

– *O-am pus stupuș la iaga cu apă*, făcea Floare către ei, arătându-le cu degetul cum făcuse și plângând după Nuțu.

– *What a pity*, o compătimeau americanii zâmbind unul la altul.

Le-au dat de mâncare, au încercat s-o și oblige pe Floare să fumeze, alegându-se cu vreo trei afurisenii și i-au mai ținut o noapte în arestul portului. A doua zi, pe la amiază, i-au condus din nou în birourile poliției,

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 93 din 124

înaintea tălmăciului ungur și a unui domn elegant. Omul ținea să cunoască toată povestea de la început, iar Floarea a luat-o de-a fir a păr:

...că mie în sat mi se zice Floarea Nodului, dragă domnule, că m-am măritat, dar nu cu orișicine, cu Nuțu, fecior de primar, că doară-s harnică și nu mă tem de lucru...

A ținut-o tot așa, cu venitu jendarilor cu pană de cocoș la clop, cu moartea primarului, cu lavița, cu dusul lui Nuțu la o țară America,

...unde gândim și noi că am ajuns amu, da ia că nu ne sloboade nimeni înlontru că ne țin în temniță ca pe cei mai răi tâlhari...

I-a prezentat în vorbe frumoase pe pendulari, a povestit de fuga de acasă lăcrimând după maică-sa, a vorbit de Fiume, de vaporul plin de amărăți ca ei și de cel de porțelan, de păsărelele albe, de furtună, de atâta apă cu sare și de picăturile de apă dulce, iar la urmă, tot cu lacrimi, de *țimu pus stupuș la iagă*.

...că io, domnule dragă, îs fată săracă și nu știu a ceti, dar de mi-ți slobozî din temniță înlontru la America, învăța-oi io de tâte, și englezește iute și bine, ni, ca aiesta fecior unguresc de-l purtați și de tălmăci.

Americanul a pus-o să mai povestească o dată isprava cu dopul, după care a semnat niște hârtii în fața polițiștilor, luându-i apoi pe toți patru, cu interpret cu tot, și suindu-i într-o trăsură. Ținea la New York un restaurant mare. Avea s-o oprească pe femeia asta bravă să lucreze la el, iar ceasornicarilor le va plăti drumul până la Chicago cu scrisori către patronii pe la care știa el că lucrează imigranții din Împărăția Chezaro-Crăiască. Aveau misiune să-l găsească pe Nuțu Pomeanu și să-l aducă la New York, prezentându-se însă cu dânsul mai întâi la el, la domnul Bailey. Unui foarte bun prieten îi trimitea un plic gros, descriindu-i pe larg istoria celor trei

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 94 din 124

imigranți. Ceasornicarilor le-a dat bani și un om care să-i însoțească până la gară.

La șaptesprezece ani și câteva luni, Floare s-a obișnuit repede cu noua ei viață. Bosul pe care ea îl numea *Bas*, a îmbrăcat-o într-o uniformă albă, cu bonețică și cu mănuși tot albe uneori obligatorii și a pus-o să debaraseze mesele din restaurant și să ducă vesela la *conveie*, după cum spunea Floare, deci, la *conveyer*, adică la banda rulantă. Alteori, avea de ridicat de pe conveie și de așezat vasele în niște bazine, sub jeturi de apă. Iute cum îi era firea, își isprăvea treaba degrabă și tot cerea de lucru. Trecură săptămânile și lunile. Cu toate apucase Floarea Nodului să se obișnuiască, până și cu oamenii negri la piele. Nu o speriară decât două lucruri: în prima seară, stăpânul și intendentă casei o duseseră să-i arate odaia în care urma să locuiască. Se găsea în aceeași clădire cu restaurantul, la mansardă, chiar sub acoperiș. Decum au lăsat-o singură, tocmai când îi mulțumea Maicii Domnului că a scăpat de apă, de temniță, că a dat de niște oameni buni și iaca, are acum și o încăpere a ei, tocmai atunci, a auzit un zăngănit cumplit, niște tunete și bubuituri care veneau de undeva de sus. A țâșnit îndată afară pe ușă. Noroc că intendentă nu se îndepărtase prea mult. I-a explicat că nu era mare lucru, doar un fel de tren care trecea prin apropiere, pe un viaduct.

Trecea spurcatu de tramvai păstă casele oamenilor și iaca așe se legănau păreții! Mai încolo, m-am știut sui și io în el și duce unde mă trimetea basu.

A doua sperietură a fost mai cu cântec: vedea Floare, când era de serviciu până târziu, că pe la golirea restaurantului, domnii se adunau într-o cămăruță unde se tot învăteau în jurul unui *gheip*, adică o mașinărie. Tot scoteau domnii dolarii din buzunare și iar îi băgau la loc. Iar blestemata

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 95 din 124

de comedie avea când un ochi negru, când unul roșu, iar unul negru și iar unul roșu. Floare tot intra și ieșea, aducându-le whisky, țigări, gin, scoțând paharele și farfuriile la spălat, revenind cu altele curate. La sfârșitul unei asemenea petreceri, târziu după miezul nopții, când bărbații se pregăteau să plece și când boss-ul o pusese pe Floare să adune totul de pe mese și să lase curat, unul din ei a prins-o de cot:

– *Lasă tava jos. Ai un dolar?*

Femeia tremura toată, gândindu-se că vrea să-i ia bacșișul adunat de la clienți și păstrat cu grijă într-un buzunar secret, cusut de ea pe dinăuntru uniformei. Toate fetele făceau la fel.

– *Dacă nu ai, îți dau eu*, zise bărbatul și scoase o monedă din buzunar.

– *Ba am!* sări Floare de rușine și, lăsând tava, scotoci îndată prin punga secretă și dădu la iveală monedele. Bailey zâmbea:

– *Pune cinci dolari aici, pe care ochi vrei tu și învârte de asta!* Îi arătă o manivelă.

– *Bine, dar...*

– *Fă cum ți-am zis, nu te teme!*

Așeză o monedă de argint pe unul din ochiurile negre ca să nu se mai holbeze la ea așa de întunecat și învârți din răsputeri. Se auzi un huruit puternic, un zornăit ca de sfârșit de lume, vreo două pocnete și, zicea străbuna,

...gheipu s-o strâcat. Bag samă atâta de tare am smâcit de proastă ce-am fost că s-o rupt oarece roată în el. Și o prins a cură pă jos numa bani și bani, dolari păstă dolari, cu tătu și cu tătu de arjint. Domnii s-o apucat a râde și a bate în pălmi. Basu m-o luat și m-o țucat în frunte. Așe de tare

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 96 din 124

m-am rușinat!... Am început a le spune că io n-am vrut să strâc gheipu, că doară gheip era ala, de făcut bani. Acolo s-adunau domnii noaptea și tăt făceau bani, băgau arjint și scoteu dolari. Nu era slobod a ști asta altu om, numa ei. Iară amu se gândeu cum or face gheipu la loc! Tare m-am năcăjit, da basu o zîs: nu hi năcăjită Flory că tăți îs a tăi!

Nu-i venea lui Flory să creadă una ca asta, dar stăpânul văzând-o că se tot sfiește, i-a poruncit să țină șorțul și i-a vărsat toți banii în el. Femeia a urcat în mansarda ei, a răsturnat bănetul pe pat, s-a așezat alături și s-a pornit să plângă:

ioi, io, ioi, bietu domnul bas, ioi, vai de mine, cum i-am știut strîca io gheipu cel bun! De unde să mai aibă el bani să dea plată la oameni! Ioi, io, ioi, Maică Sfântă, ce-am făcut?!

Pe văicărelile astea, în mijlocul nopții, s-a auzit o bătaie în ușă. Era chiar basul. Venise singur. I-a făcut semn Floarei să se așeze la loc, pe marginea patului. S-a așezat și el la celălalt capăt și a împărțit în două grămada de bani:

- *Uite, i-a spus, jumătate ai mei, jumătate ai tăi!*
- *Da ie-i pă tăți că-s a domniei tale! sări ea.*

Patronul nu acceptă decât jumătatea lui. Își luă dolarii și plecă pe furiș, la fel cum venise. Femeia rămase cu o sumă mare. Se mai liniști. Se gândi că basul are din ce să repare gheipu de făcut alți bani și că, de fapt, ce-i rămăsese, era pe bună dreptate plata ei.

Mă jucam în gând cu Zoly Americanu de-a mașina de făcut bani. O încărcam cu monede de cincizeci de bani și scoteam grămezi întregi de dolari lucitori, mari unii cât ceasul deșteptător, alții cât roțile de trotinetă. Cumpăram cu ei toate dulciurile cooperativei noastre rurale și alte mărfuri

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 97 din 124

pe care în mod obișnuit nu le puteam găsi acolo, precum patine, undițe, ocheane, zmee, fluier de arbitru și poze de-ale lui Gagarin. Uneori nu cumpăram nimic, ci tot în închipuire, ne suiam pe colina de monede și o împrăștiam. Ne plăcea cum se aude zornăitul lor la vale și cum strălucesc toate. Vreo douăzeci de ani mi-au trebuit până să înțeleg că, de fapt, Floare nu stricase nici o mașină de fabricat bani, ci câștigase la ruletă. Luase toată casa. Dacă patronul ținuse să-și oprească jumătate din ea, înseamnă că suma era considerabilă. Mașinăria am identificat-o cu ajutorul nuvelei lui Stefan Zweig *Douăzeci și patru de ore din viața unei femei*, povestea acelei aristocrate de patruzeci și doi de ani care ajunge să petreacă o neașteptată și furtunoasă noapte de dragoste cu un tânăr de douăzeci și patru de ani pe care tocmai voia să-l salveze de viciul jocului la ruletă. Nu detaliile oricum zgârcite ale acelei nopți mi le aminteam, ci lumina difuză din tripou, cu cercurile roșii și negre ale ruletei hipnotizându-l pe tânărul polonez, cufundându-l în transă.

Cât despre Floare, atâția bani strânși laolaltă nu mai văzuse ea până atunci și nici nu mai avea să vadă vreodat.

Bine că l-am ascultat pe domnu bas și l-am lăsat să-i puie-n bancă. Nu i-am ascuns în pământ, ca altele!

Și, pe nesimțite, dădea să ne spună a nu știu câta oară cea mai plină de fiori poveste a sa, cu o tânără trufașă ce nu voia să se mărite cu nici unul din pețitorii ei, până când, într-o bună zi, dându-și seama că-i trece vremea, i-a cerut unei vrăjitoare s-o mărite și cu dracul, numai s-o mărite odată.

Când am auzit-o pe bătrână vorbind despre femeia care se dusesese cu un gulden strălucitor la vrăjitoare, am știut ce va urma. Am apucat să o

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 98 din 124

întreb din nou despre vapor, s-o rog să mi-l descrie. Spunea două vorbe, apoi revenea la istoria ei. Înțelese pesemne că prea era dățătoare de vedenii întâmplarea aceea, așa că lunecă încet la alta, fără ca eu să izbutesc s-o abat către vapor și către America și fără să pot să adorm.

★ ★
★

Povestea despre o altă femeieie tânără, fostă slujnică pe care stăpânul ei, bărbat vădov la vreo patruzeci și cinci de ani, o luase de nevastă. Totul mergea bine, mai cu seamă gospodăria, nevastica robotind peste tot ca un stup întreg de albine. Omului îi trecea încet-încet mâhnirea după prima nevastă, ba chiar se gândea mai cu sfială, să nu păcătuiască, la norocul care dăduse peste el la cea de a doua însurătoare. Un lucru însă îl mira tare: în fiecare dimineață, intrând în poiată, vedea că dobitoacele nu se ating de mâncare, nici vacile, nici caii. A adus oameni pricepuți să le caute, să vadă dacă nu cumva a dat vreo boală peste ele. Către amiază însă, animalele se puneau pe mâncat și o țineau așa până seara. Se părea totuși că cineva le hrănește noaptea. Omul a pus pândari care însă nu au descoperit nimic, iar în diminețile ce au urmat pândei lor, animalele s-au hrănit cu poftă. A hotărât să ridice pânda. Câteva zile nu s-a petrecut nimic, dar după vreo săptămână, vacile și caii au început din nou să pară sătui dimineața. Stăpânul s-a gândit să rămână treaz în noaptea următoare. Tânăra lui nevastă dormea dusă. Se uita cu drag la ea, încercând să-i ghicească fața prin întuneric. Când deodată, i se păru că aude mișcare la grajduri, în partea vițeilor. Trase cu urechea mai cu băgare de seamă și se convinse că se petrecea ceva. Aprinse lampa și-și strigă nevasta pe nume. Nici un

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 99 din 124

răspuns. Se miră de cât de palid era obrazul ei. O mai strigă o dată. Văzând că nu se mișcă nici la vorbă, nici la lumină, prinse s-o scuture de umeri. Părea de lemn. *Doamne ferește!* zise omul în sinea lui, gândindu-se fără voie la cea mai mare nenorocire și întorcând-o pe femeie cu fața la pernă. Auzi atunci un oftat ca din capătul lumii, o simți că se însufletește și o văzu cum îi revine, parcă de undeva, tot de departe, culoarea în obraji.

– *N-am fost pe hotară*, gemu ea nedeschizând încă ochii, *am fost numa' până aci de am dat la viței...*

– *Care hotară?* se minună bărbatul, măbind lumina lămpii.

Femeia scoase un urlat cumplit și sări în picioare în mijlocul odăii:

– *De ce mă cercetezi? La ce bun? Cine te mână să cauți?!* mai strigă cu un glas care nu era al ei și se prăbuși pe podea.

Neștiind ce să facă mai întâi, omul luă din cui o icoană și o petrecu pe deasupra ei. Pictura icoanei rămase cum fusese, dar sticla se făcu țândări. Lăsă totul baltă și alergă la grajd. Văzu că, minune mare, vițeei mâncau cu spor. Întors în casă, își găsi nevasta șezând pe marginea patului, cu capul în palme și lăcrămând încetisor. O descusu a doua zi, pe lumină și află că sufletul ei rățăcea aproape în fiecare noapte. Se strecura afară din oase, ducându-se să petreacă cu celelalte strigi nimeni nu știe pe unde. Va să zică, nevastă-sa era strigoaie, dar cum ținea la gospodărie și nu se temea de muncă, nu putea să se îndepărteze de casă înainte de a hrăni viețuitoarele. Câtă vreme sufletul hălăduia departe, trupul se mai ținea într-un fir de viață, atât de subțire cât să nu se prăpădească de tot. Iar dacă trupul ăsta îl întorceai cu fața la pământ, duhul lui se grăbea să zboare înapoi de oriunde s-ar fi aflat și să-l reînsufletească pentru ca nu cumva pământul să-l tragă pentru totdeauna la el.

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 100 din 124

– *Și ce faci tu acolo, Mărie, la balul strîgilor?* o trase de limbă bărbatu-său.

– *Nu pot a-ți spune, îi răspunse ea, da nu mă mai duc altu' în veci.*

Și nu s-a mai dus. Veneau celelalte strigi noaptea la fereastră și o chemau, o ademeneau. I se strecurau mereu în vise și-i arătau toate minunățiile. Căutau să-i ispitească sufletul ațipit cu tot felul de hore și jocuri. Sufletul Măriei însă nu se lăsa dus. După săptămâni și luni de rugăminți, văzând că nu-i altă rânduială, s-au strâns într-o noapte la fereastră toate strigile ca să-și ia rămas bun de la ea.

Multă vreme după asta, nu s-au mai arătat. Maria însă nu mai era aceeași femeie pe cât de harnică pe atât de voioasă. Se întinsese pe fața ei o jale adâncă. Trezindu-se câteodată și cercetând-o noaptea, bărbatul își dăduse seama că sufletul nu-i mai rătăcește. O vreme a lăsat-o în norocul ei, dar într-o bună zi, a cutezat s-o întrebe de supărarea și de dorul care o secau. Femeia a avut atâta îndrăzneală încât să-i mărturisească tânjirea după suratele sale rătăcitoare și noptatice de la care nici măcar nu apucase să-și ia rămas bun în vreme ce ele, cu câțiva ani în urmă, fără ca el, bărbatul să bage asta de seamă, o ajutaseră să se mărite cu dânsul.

Omul nu a mai discusut-o, spunându-i doar că, dacă ea nu poate altminteri, el îi îngăduie să mai petreacă o singură dată și pentru cea din urmă oră cu tovarășele ei.

Pe neașteptate, într-o noapte de sâmbătă spre duminică, duhul ei s-a sihăstrit pe lunci și pe păduri. S-a regăsit cu suratele sale de sub vrajă, s-au învărtit ceasuri întregi în horă, au petrecut bătând hotare și limanuri. Spre dimineață, celelalte strigi au abătut sufletul Măriei într-un ulcior, i-au pecetluit gura cu smoală și l-au aruncat într-un lac. Toate trebuiau să se

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 101 din 124

adune pe la trupurile lor înainte de clopotul de ziuă. Suflarea adormită a Măriei, simțind că duhul ei nu se mai întoarce și că ar putea să se afle în primejdie s-a ridicat pe nesimțite de lângă bărbat, s-a strecurat ca o vrajă întrupată afară din casă și ca vântul s-a dus la apa cu ulciorul. Puțin de ar mai fi întârziat, cele două strigi care tremurau pe țărniță tocmai se îngâna ziua cu noaptea, nu ar mai fi avut putere s-o împingă în apă.

La cel de al treilea cântat al cocoșilor, bărbatul nu a mai găsit pe nimeni în așternut. Când i s-a adus vestea înecului nevastă-sii, a înțeles totul. Nu a suflat o vorbă și a hotărât să-i rânduiască o înmormântare creștinească după datină, cu lume multă la pomană. Se gândea în sinea lui că va putea cerceta în acest fel mai îndeaproape chipurile muierilor sosite, încercând să dezlege pe fețele lor semnele sufletului de strigă. Dar pe când slujea popa mai cu spor, în curtea plină de lume, s-a pornit din senin o vijelie care a întunecat totul. Dincolo de negura asta, se străvedea soarele și vremea bună, părând că vântul și ploaia nu cuprinseseră decât o uliță sau două din tot satul. S-au frânt pomi, s-au împrăștiat de vânt prunele și merele, s-a risipit și lumea. O vântoasă mai strașnică a făcut să se zbată și să plesnească un prapur asemenea unui bici de ciurdar...

– *Lasă, strigam în disperare la ea, nu ne mai spune povești din astea cu cele nevăzute! Spune-ne cu America!*

Bombănea. Ne arăta pe degete că vom crește noi mari într-o bună zi și că ne va intra până la urmă cum se cuvine în cap ceva despre care vorbea dând cu mâna spre stânga, pesemne că lumea, dar că, oricum, până atunci, era bine să ne ferim seara de motohalițe.

Nimic nu mă speria mai tare decât încercarea de a-mi reprezenta această *motohaliță*: o vedeam ca pe o masă de întuneric inform, poate arborescent,

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 102 din 124

plutind la o jumătate de metru deasupra pământului și deplasându-se cu iuțeală, având, datorită sunetului și răsunetului acestui cuvânt, *motohalită*, ceva de matahală, de motor și de caracatiță. Mă rugam în gând ori mai degrabă vorbeam cu Zoly cum să fugim din calea arătării, cum să alergăm mai repede decât ea ca nu cumva să ne prindă aruncând asupra noastră vreo plasă.

★ ★
★

Într-o altă seară, pe neașteptate, am aflat că, din banii câștigați la ruletă, Floare își cumpărase un singur lucru mai deosebit: o oglindă mare, frumos înrămată. Altfel, banii îi ajungeau, hrana și veșmintele le avea asigurate. S-o fi tot privit în oglinda aceea câteva luni, aproape un an.

De la o vreme, patronul îi tot surâdea ciudat, ca și cum ar fi știut numai el ceva greu de aflat. Într-o seară, i-a cerut lui Floare să nu mai lucreze, ci să se înfățișeze în salonul mare al restaurantului îmbrăcată așa și așa și intrând pe cutare ușă. Avea mulți invitați care plimbau de la unul la altul niște ziare și tot zâmbeau a mirare. Boss-ul a apărut în mijlocul lor seara, la nouă și jumătate, și le-a spus o lungă poveste. Pe clienții care nu conțineau să întrebe și să se mire, îi asigura că vor avea cât de curând prilejul să se convingă și singuri de cele spuse.

Așa că, exact la ora zece, pe o ușă a salonului a intrat ospătărița din Transilvania, iar pe alta, venind din direcție opusă, un bărbat tânăr. Floare a clipit îndelung din pricina luminilor mai puternice ca de obicei, iar când și-a limpezit privirea, a început să strige și să alerge înainte; lacrimi, vaiete de bucurie, închinăciuni, îmbrățișări cu Nuțu al ei. Americanii aplaudau

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 103 din 124

de clătinau clădirea. Unii băteau din picioare, alții cu furculițele în farfurii, câțiva ziariști îi orbeau pe toți cu flamele aparatelor lor de fotografiat. Domnul Bailey și câțiva chelneri făcură să pocnească deodată optsprezece sticle de șampanie.

– *Are optsprezece ani*, explică patronul arătând spre angajata sa, *a traversat Europa, a traversat Atlanticul și nu și-a mai văzut bărbatul de doi ani. Dacă nu eram eu, nu-l mai vedea niciodată! Doamnelor și domnilor, cu toții avem o familie!*

Trebuia să ridice vocea, fiindcă lumea începuse din nou să aplaude și să scandeze: *Bailey, Bailey!*

Nuțu și-a luat nevasta găsită ca prin minune și a dus-o la Chicago. S-a instalat cu ea în pensiunea muncitorească de la marginea de vest a orașului și, o vreme, Floare nu s-a plictisit, fiindcă avea de cunoscut multă lume și de vorbit cu toți ardelenii pripășiți pe acolo, avea de povestit multe și de pe mare, și de la lucrul ei pe coasta de est. Numai că la New York, la domnul Bailey, avusese într-adevăr treabă de făcut, știuse cu ce să-și umple timpul. Aici, în afară de dereticat puțin prin odaia ei și a lui Nuțu, iar uneori și prin sufrageria pensiunii, nu-și mai găsea nici o treabă. S-a învârtit ea cât s-a învârtit, a apucat să vorbească și cu domnul O'liry, *noul bas al planturilor*, i-a cercetat pe ardeleni și i-a venit ideea de a se apuca să le gătească ea ca acasă.

În scurt timp, comanda o bucătărie cu toate uneltele și mașinile trebuitoare, avea două ajutoare, o fată din Kossice și un flăcău harnic, dar nu prea iute, de pe la Turda. Lucrase ca zidar și căzuse de la înălțime. Își rupsese un picior și mai multe oase. Se tămăduise prin cine știe ce minune. În fabrică nu se mai putea întoarce, dar nici acasă, căci banii i se topiseră

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 104 din 124

pe doctori și doctorii. Slujba la pensie îi picase ca o mană cerească. Se ocupa de curățenie, de cumpărături, de micile reparații. Tot el a scos-o la capăt și cu sarmalele. Oamenii și le-ar fi dorit, numai că erau greu de gătit fără varză acră. Băiatul însă, tot bătând străzile, a dat peste niște sârbi care țineau așa ceva. Tot el le desfunda oamenilor butoiul cu bere comandat la sfârșitul săptămânii și care venea adus de negrul berarului drept la ei, la pensie. Asta era cea mai veselă zi. Toți îi ziceau *peda*, pesemne de la *pay day*, adică sâmbăta în care luau dolarii pe săptămâna lucrată.

Și-au cumpărat Nuțu și Floare și o fermă la Hegewisch, la sud-vest de Chicago, încercând acolo să se facă *farmeri*. Dar cum primul copil le-a murit în acea casă și cum s-au văzut nevoiți să-l îngroape acolo, au găsit că pământul nu era cu noroc și-au hotărât să se întoarcă acasă. Aveau destui dolari ca să-și cumpere casă și să-și refacă averea. Aflaseră dintr-o scrisoare a învățătorului din sat că tocmai casa lui era de vânzare și că le-o dă bucuros.

S-au întors.

– *Nu știi la ce ne-am mai întors, mărturisea uneori străbuna. Acolo, în America, la Cigagău, noi, astea oarecâte femei de pe la noi, eram doamne, umblam duminica numa cu clopuri în cap. Ne-am întors aci la trudă, la hâră, la pământ și la urme de strîgi. În America, n-am văzut nici o strîgă, da p-aci îi plin de tălpile lor.*

★ ★
★

Își amintea din nou cum pornise ea singură, atunci, pesemne într-o noapte de vară de după primul război, cu o traistă umflată de tutun. Era mono-

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 105 din 124

pol de stat pe iarba asta, oamenii aveau voie să o cultive, câștigau destul de bine de pe urma ei, dar le era interzis să o vândă particularilor. Se înțelesese însă Floare cu o familie din satul vecin să se ducă la adăpostul nopții până acolo și să ia un ban frumos pe o traistă de foi bine uscate. A pornit ea pe la vreo două din noapte, dar crede că a călcat într-o urmă de strigă, numai asta putea fi, căci s-a simțit luată pe sus, suită ca pe un fel de butoi pe care striga îl ducea în spinare și purtată cu iuțeală prin păduri, prin hățişuri pline de spini, peste râuri și poduri. Plutea ca vântul pe butoiul ăla zburător și nu știa unde se află. Degeaba se ruga în gând. Nu se mai lipea rugăciunea de făptura ei câte vreme nimerise cu piciorul drept în călcătura unui suflet de muiere rătăcitoare. Și a plutit ea tot așa, cale lungă și nebăgată în seamă, până când, deodată, a auzit că bate clopotul de ziuă. Atunci, striga a făcut zdup cu ea într-un șanț cu apă și ia-o de unde nu-i... Nu o văzuse Floare nici până în acea clipă, o bănuise doar.

A ieșit îndată din șanț, necăjită mai mult pentru tutunul umezit decât pentru haine. S-a frecat la ochi și a înțeles că se găsea taman la marginea satului căutat. Apropiindu-se de case, a simțit că nu departe, se cocea pâine. A intrat, dând binețe unei femei și rugând-o să-i pună la uscat în cuptorul golit de pâine foile de tutun și hainele ude.

– *Apoi, nană, io gândesc că dumneta ai călcat într-o urmă blăstămată de strâgă, i-a spus gazda după ce a ascultat istorisirea lui Floare.*

– *Zău, nănucă dragă, doară n-am fost pățită una ca asta!*

– *Ba hăpt așa ai pățit că, ia, fă bine și șezi aci la căldură, lângă cuptor, că ți-oi spune ce mi s-o arătat o dată și mie!...*

Și-i povesti cum într-o dimineață, tot așa, înainte de a scoate pâinea din cuptor, făcuse șapte plăcinte fără umplutură de le zice langalăi, să aibă

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 106 din 124

bărbatul de pus în straiță înainte de a scoate ea pâinea, că omul tocmai se gătea s-o pornească la coasă. Plăcintele aburinde stăteau puse una peste alta într-un vas mare de lut. Când să iasă ea din brutăria casei, iaca, dă să intre o cățea mare, albă, necunoscută.

– *Numa ce o văd, nană dragă, că deschide gura și o aud că zîce: Bună demineața, nană! Hie-ți milă și dă-mi și mie un langalău că tare-s flămândă!*

– *Domne, Măicuță Sfântă! Făcu fata Nodului.*

Așa zisese la ceasul întâmplării și gazda, scăpând vasul din mână și fugind în casa dinainte după bărbat:

– *Sai, Mitrule, că ia cățeaua dracului!*

Mitru a sărit cu furca, dar n-a mai apucat să facă mare lucru pentru că și cățeaua, cu o singură plăcintă în gură, tocmai sărea gardul și se pierdea în pădure.

Până s-au zvântat foile tutunului, gazda a mai apucat să-și mai amintească de ziua în care venea de la târg cu două coșuri tare grele, pline cu pui de găină. A ajuns-o din urmă o femeie înaltă care s-a oferit s-o ajute. A lăsat pe mâna ei un coș, dar femeia l-a luat și pe al doilea fără nici o opinteală. Le purta cu ușurință, ca un bărbat zdravăn și făcea niște pași lungi că cealaltă, acum fără poveri, abia se ținea după ea.

– *Da cum le poți duce atâta de lesne și cum poți fugi atâta de tare, nană dragă?*

– *Am io, nană, puteri la care alții nici cu gându nu gândesc. Te ajut că și dumneta m-ai ajutat o dată când am fost tare flămândă și mi-ai dat un langalău.*

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 107 din 124

N-au mai scos nici o vorbă tot drumul. Binevoitoarea cu puteri negândite a lăsat coșurile la poartă și nevăzută s-a făcut. Floare și gazda ei au mai depănat firul unor asemenea istorii, l-au despicat în patru și în paisprezece și au ajuns la încheierea că trăiesc pe lume oameni cu blestemul de a se prefăce noaptea, după ce se dau de trei ori peste cap, în câte o vietate. Dacă în aceeași noapte nu apucă să bată nouă hotare, așa rămân vreme de nouă ani. Afară de atunci când le atingi cu fieru. Dar dacă recunoșteai sub înfățișarea unui câine ori a vreunei mâțe un suflet din acesta de om, adică un pricolici, trebuia să treci dinții unei furci prin foc și să-i împlânți în piciorul animalului. Îndată se preschimba la loc în făptură omenească, începea să plângă și era gata să-ți slujească atâta vreme cât îi mai rămânea lui din cei nouă ani ai vrăjii.

– *Bag samă, zise Floare, că bărbatu muierii care ți-o mâncat langalău o știut că-i pricolice și o împuns bine cu furcoiu că altminteri nu mai apuca ea să-ți ducă dumitale coșercile cu pui...*

– *Bag și io sama că numa așe o lăsat Dumnezeu să hie, aprobă și gazda, propunându-i totodată lui Floare să-i cumpere ea tutunul.*

– *De bună samă, se învoi fosta locuitoare a statului Illinois.*

★ ★

★

S-au întors soții Pomeanu, de acolo, din statul Illinois. Au ajuns în satul lor, au cumpărat frumoasa casă a învățătorului, au cumpărat pământ, cai, vite. Din muncitor și fermier american, Nuțu s-a făcut la loc, țaran român de Ardeal. Din servanță de restaurant newyorkez și din stăpână

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 108 din 124

de pensiune, Floare s-a făcut gospodină, stăpâna casei și a câmpului cu cânepă. Dar în sat nu erau de acum înainte orișicine. Cei întorși din America vorbeau între ei englezește pe arătură și la seceriș, iar femeile, duminica, se îmbrăcau domnește și după ce ieșeau de la biserică, bârfeau tot englezește la fântână. Se întâlneau pe ulițele satului și se salutau cu *Hello*. Se răspundea, ca și cum așa ar fi fost obiceiul dintotdeauna, cu *Hello cu bine să deie Dumnezeu*.

Gospodăria lui Nuțu înflorea. Asta până când împărăția și-a adus aminte de el: nu apucase să facă slujba la împăratul. L-au luat prin urmare la cătănie. America l-a ajutat mult și aici. Cu experiența lui de lucrător în fabrică, a ajuns repede să ocupe slujbe pe lângă arsenaluri. L-au purtat mai întâi pe la Viena, apoi i-au dat misiuni de ajutor de inspector tehnic prin Galiția, la Unstetel, pe Prut și mai sus, la Vladimir Volinski. În al treilea an, l-au trimis în ținuturi pe care le mai bătuse el oarecum cu piciorul, în drum spre vapor, plimbându-l mereu între garnizoane și depozite de muniții din Leibach și Marburg, azi, Ljubljana și Maribor.

Când l-au lăsat la vatră, era în 1913, Nuțu Pomeanu împlinise deja treizeci și trei de ani. Nevasta îi născuse o fată în Illinois și un fecior în sat. Ea ținuse bine gospodăria în timpul celor trei ani de absență ai lui Nuțu întrerupți doar de vreo două permisiile și o escală a lui în drum spre Galiția. Numai că a venit ea primăvara anului 1914. Legea și stăpânirea și-au amintit dintr-o dată că ar mai fi polițe neplătite din datoriile răposatului primar și s-au ivit din nou în curtea lui Nuțu ca moștenitor legal al tatălui său, pornindu-se să măsoare, să scoțoască și să pună popreli.

Satul însă se mai scuturase. Primar era acum un bărbat tânăr cu mai multe clase făcute la școala românească din Beiuș, iar învățătorul, fostul

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 109 din 124

proprietar al casei, ținea împreună cu preotul una din cele mai bogate biblioteci ale Astrei din nordul Transilvaniei. Când s-au înfățișat a doua oară portăreii și jandarmii, întreg satul stătea adunat la casa Pomeanului. S-au amenințat, s-au suduit, s-au blestemat unii pe alții, unii ungurește, ceilalți românește. Văzând că-i babilonie, Floare a sporit-o cu bună știință, cinstindu-și musafirii nepoftiți numai englezește și spurcându-i în felul negreselor de la hanul Ceapa Roșie din Hegewisch, Illinois.

Au ajuns pe la tribunale, au citit hârtiile pe toate fețele și s-au văzut nevoiți să cedeze stăpânirii, nu toată averea cu casă cu tot cum pretindea aceasta la început, ci doar o mare parte din pământ, șase cai și o căruță. Le rămânea casa, grădina din preajma ei, un lot mărunț și vitele cu uneltele lor.

– *Merem la America și nu ne mai întoarcem*, hotărî Floare.

– *Merem*, aprobă Nuțu și s-apucă să întocmească actele. Pe la vremea secerii, totul era în bună regulă, așa că hotărîră s-o pornească pe la Sântămărie Mare.

Atâta doar că tocmai răsunase focul de armă de la Sarajevo iar lumea începea să se clatine din temelii asupra oamenilor. În primele zile din august, Nuțu, împreună cu ceilalți rezerviști, a fost rechemat sub arme.

Îi venea să se izbească cu capul de toate zidurile de prost ce fusese așteptând să-și secere grâul, în loc să-l dea la secerat în parte, că tot n-ar mai fi avut nevoie de el, în loc, așadar, să-și ia nevasta, copiii și să se ducă mâncând pământul la vapor. S-au așezat la sfat cu învățătorul, au chibzuit lucrurile în fel și chip și au hotărît: Floare, care era și ea trecută în acte, să meargă singură la vapor și să ajungă la Chicago. Copiii vor rămâne în casă cu mama ei și cu soră-sa Veronica. Nuțu, dacă e trimis în

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 110 din 124

foc în răsărit, să caute să fugă în Regatul României care încă nu intrase în bătaie, iar acolo, să ajungă la vapor la Marea Neagră, până nu închide turcu strâmtorile. Dacă nu hălăduiește până la mare, să se acieze pe lângă petroliștii americani de la Ploiești.

Cu îndrăzneala ei puțin obișnuită ori cu sminteala ei, cum ziceau unii, Floare a pornit-o la drum, a ajuns la Fiume, iar de acolo la New York și la Chicago. A redeschis pensiunea. De când cu războiul, oamenii se grupau mai ușor pe națiuni, în funcție de alianțe. Multe se schimbaseră însă. Parcă nu mai era aceeași veselie la sfârșit de săptămână, când, odată cu *peda*, venea și butoiul cu bere. Domnul O'liry umbla tot timpul întunecat la față. O singură dată a trecut pe la pensiune, cerându-i lui Floare insistent să-i raporteze dacă nu cumva clienții ei polonezi fabrică arme pentru Anglia.

De la Nuțu însă nici o veste. La mai bine de un an de la sosirea ei la Chicago, Floare a primit de acasă o scrisoare unde se spunea că venise veste de la bărbatul ei, căzut prins la ruși și dus tare departe, în țara Sibir. Trăiește, lucră și-i sănătos. Întreabă de ea, dacă a ajuns ori nu la vapor. I-au scris.

Altă bătaie de cap acum pentru stăpâna pensiunii, să caute pe hartă Siberia. Când i-au arătat-o polonezii, mergând cu bățul pe hartă tot spre vest, a spus doar atât:

Până acolo-i și mai multă apă!

În 1917, la intrarea Statelor Unite în război, guvernatorul din Illinois și ziarele au început să caute vorbitori ai tuturor limbilor imigranților în vederea propagandei pentru înrolarea în armata americană și trecerea oceanului în Europa. Au dat și de Mrs. Flory, au dus-o la întâlniri publice unde ea, de pe o *bină* (o scenă, o estradă), îi îndemna pe români să se înroleze și să

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 111 din 124

meargă la bătaie pentru țara lor, pentru America și pentru atâția dolari!... Nu-i prea priia ei totuși încâlcirea asta a Americii în războaiele Europei, o dată din pricina capetelor încoronate: pe regele României l-au arătat de vreo două ori prin ziare, viteaz și călare pe un cal alb, iar într-o miercuri au vorbit despre regină ca despre o zână. În schimb, pe împăratul de la Viena îl pictau pe ziduri ca pe un porc cu mustăți și, pe deasupra, atârnat cu capul în jos. În al doilea rând, *basul iriș*, adică domnul O'liry, era tot mai nervos. Nu-i plăcea că veneau ziaristii să o ia pe Floare la propagandă pentru înrolare, îi cerea să nu mai vorbească și să nu-i trimită pe oameni la moarte, dacă tot ține la ei și le face de mâncare și vorbea urât despre regele Angliei. Ar fi vrut ca Anglia să piardă războiul și Irlanda lui să se elibereze.

De acasă, Floare înțelegea că Nuțu e în viață, că scrie câte o carte pe an, dar nu primește nimic din ce i se trimite.

S-a sfârșit până la urmă și războiul, iar soldații americani au prins a se întoarce unul câte unul. Mulți din flăcăii români înrolați la apelurile Floarei Pomeanului nu au mai trecut oceanul, ci s-au îndreptat spre casă. S-a gândit ea să mai stea până va fi aflând mai multe despre bărbatul ei.

În primăvara lui 1920, Nuțu încă nu scăpase de la ruși. Femeia lui de la Chicago s-a gândit că poate, de fapt, el a pierit demult și că scriu rușii în locul lui ca să nu-i necăjească prea tare pe cei de acasă. S-a gândit la viața ei printre străini, cu bani, dar fără bărbat, fără copii, fără părinți. Într-o dimineață, și-a făcut bagajele și s-a îmbarcat pe un vas de pe marele lac din nordul orașului Chicago. A schimbat de mai multe ori vaporul spre Europa și s-a regăsit la Fiume. Pe la hanurile cunoscute a aflat de destrămarea împărățiilor și de noile stăpâniri. Au sfătuit-o să ia peste munte

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 112 din 124

drumul Zagrebului, iar de acolo, prin Novisad și Kikinda, să intre în Banatul Românesc pe la noua graniță. Când a ajuns acasă, pe la începutul verii, pe Nuțu tot nu l-a găsit.

Omul s-a întors peste un an, în Sâmbăta de Rusalii din 1921. Îl eliberaseră gărzile roșii. Sosiseră pe cai și cu mitraliere în satul siberian în care fusese azvârlit și el și începuseră a urla la oameni:

Sunteți slobozi! Tot pământul Siberiei e al vostru!

Al lor fusese și până atunci. Lumea era atât de rară, la fel și satele, că oamenii semănau în fiecare an în altă parte. Nu-i întreba nimeni, nu dădeau socoteală nimănui. Îl duseseră acolo rușii. Se dăduse prins la ei în ziua de Crăciun a anului 1914. Regimentul lui se împrăștiase prin Galiția, iar el, cu o mână de români, se ascunsese într-un sat părăsit în care nu mai supraviețuiau decât câinii, sălbăticiți și aceia. Împreună cu un alt soldat, stătuse ascuns în clăile de fân, prin șuri, mâncând din pesmeții uscați și din morcovii găsiți în grămezile de nisip ale gospodarilor fugiți. Lui Nuțu nu-i umbla prin cap decât fuga spre România și spre Marea Neagră. Își convinsese de asta și camaradul. Dar când rușii s-au apucat să dea foc satului, au ieșit amândoi din ascunzătoare și s-au predat. Rușii i-au înghesuit în niște vagoane de marfă și i-au împins spre răsărit. S-au tot târît așa din gară în gară, până când, deodată, pe o tablă, într-o haltă, au putut citi cuvântul *Europa*. La trei vagoane mai încolo, pe o altă tablă, stătea scris *Asia*.

Am gândit atunci, mărturisea Nuțu, am gândit că ne-or duce jos de pe pământ.

N-au făcut rușii întocmai, dar nici mult mai bine. I-au risipit prin satele Siberiei, băgându-i argați pe la curțile gospodarilor. Nuțu a nimerit într-un

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 113 din 124

sat din ținutul Surgutului, la nord de vărsarea Irtîșului în Obi și la vreo sută de kilometri spre răsărit de fluviu. Cu țărani siberieni s-a înțeles de minune.

N-ai unde să fugi, îi spuneau ei. Dacă o iei spre miazănoapte, îngheți pe drum ori te sfâșie lupii. Spre răsărit, țara-i atât de mare, că dă în America. Cunoaștem noi vânători care bat pământurile astea până acolo. Pe drumuri însă, nu-i de trăit.

Pomeanu s-a tulburat tare când a auzit de America. Visa mereu să poată scăpa spre răsărit, să treacă altă mare și să vadă dacă nevastă-sa Floare a ajuns ori nu la Chicago. Nu știa nici măcar dacă a răzbătut până la Adriatica și nici n-a aflat mai mult în cei șapte ani cât a trăit printre ruși. Nu primea de acasă nici o scrisoare. Lucra împreună cu bărbații locului atunci când se putea, fiindcă iarna, dacă lovind o rangă de o piatră, vedeai că fierul se frânge, însemna că e atât de frig încât nu se poate face nimic. Dormea toată familia siberianului împreună cu slugile și cu prizonierii, îngrămadită pe un cuptor lung. Până la urmă, lui Nuțu i s-a dat o muncă primejdioasă: ducea poșta până la cel mai apropiat oficiu, aproape de o cale ferată, la vreo 60 de kilometri. Pleca dimineața și se întorcea a doua zi. Patru cai cu părul des și stufos ca lâna trăgeau sania la vreme de iarnă. L-au atacat lupii în mai multe rânduri, dar a scăpat ca prin minune, cu câteva focuri de armă și prin cutezanța cailor. De fiecare dată când ajungea la oficiu, lăsa câte o scrisoare pentru ai lui. La eliberare, împreună cu roșiii, a ținut să dea și pe la centrul poștal. Au căutat, au răscolit. Și-a găsit acolo toate plicurile marcate, nedesfăcute, neexpediate. Le-a luat cu sine pe toate, în drum spre casă și vreme de vreo trei luni, când cu trenul, când pe jos, mai lucrând pe la câte un gospodar, mai odihnindu-se, a tot venit.

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 114 din 124

Greu i-a fost să se hotărască să o ia spre asfințit. Gardiștii roșii îl îndemneau să meargă cu ei spre soare-răsare: *Tot pământul e al nostru!* – proclamau ei, trăgând cu pistoalele în aer. Numai că așa fusese la Siberia de când lumea.

Iar Nuțu a adus în sat o tulburare mare: le-a explicat oamenilor că el înțelesese limpede că pământul era într-adevăr ca o roată, de vreme ce mergând dintr-un loc, fie spre apus, fie spre răsărit, ajungi tot în America... mai povestea apoi ce aflase el de la siberieni, și anume că împăratul rușilor și împărăteasa erau cu totul și cu totul de aur fiindcă se hrăneau numai cu miere. Iar bolșevicii tocmai din această pricină îi ucisese, ca să poată să-i taie și să vadă dacă mădulele lor străluceau la fel și pe dinăuntru. S-a stins cu timpul și tulburarea asta și noutatea întoarcerii prizonierilor. Nuțu fusese ultimul dintre prinșii ajunși acasă.

Cu dolarii aduși de la Chicago, Floare refăcuse mare parte din averea prădată a doua oară de tribunal. Așteptau acum reforma făgăduită de regele Ferdinand, iar până atunci, cultivau mai ales tutun. Se câștiga bine cu el, numai că munca era și ea pe măsură: trebuia să te apleci până la pământ ca să-i rupi de mai multe ori frunzulițele de la poale, să-l sortezi pe calități, să-l întinzi pe sfori deosebite, să-l ții la loc uscat și cu lumină puțină, în șură, bunăoară, să ai de el toată grija. Producția de tutun în România Mare era monopol de stat și numai Regia Tutunului putea să-ți cumpere foile. Vechiul Regat trimisese în părțile Câmpiei Sătmăruului un agent fiscal, pe unul Trușcă. Oamenii îi spuneau *finanț*. Venea de percepea toate taxele. Cultivatorul de tutun nu avea dreptul să păstreze foi decât pentru pipa lui. Dar codrenii, cu satele lor pierdute în pădurile Silvaniei ori moroșenii, unde să meargă ei să-și cumpere țigări și cu ce? Apăreau în satele de la câmpie și se înțelegeau cu oamenii să le vândă câte o păpușă de

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 115 din 124

foi în schimbul fructelor ori al oalelor de lut. Avea și Nuțu printre codreni prieteni vechi, așa că le-a pus de o parte câteva pachete de foi bine ascunse sub grinzile de la șură. S-a trezit însă într-o după-amiază cu finanțul în curte:

- *Unde ai ascuns tutunul?*
- *Care?*
- *Las' că-ți arăt eu care, făcu regățeanul și se duse întins la grinzile cu*

pricina.

Negru de mânie și dându-și seama că cineva din sat îl vânduse, gândindu-se că iar își va pierde agoniseala, Nuțu a ridicat un topor care stătea din întâmplare aruncat pe jos. L-a ridicat deasupra capului. Noroc de la Dumnezeu că Trușcă a zberiat cât l-au biruit plămâni.

Pomeanu a azvârlit unealta cât colo și s-a luat cu mâinile de cap.

La proces, a avut atâta minte încât să declare că, văzând ce negliobie făcuse ascunzând o mână de tutun, a vrut să-și dea lui însuși în cap. Agentul susținea contrariul și se întreba mereu cum de el, un țăran român, a putut să ridice toporul asupra autorității României Întregite. Din fericire, judecătorul, bărbat venit tot de peste munți și având mai multă înțelegere în ale vieții, l-a făcut scăpat pe Pomeanu cu numai zece mii de lei amendă.

Zece mii de lei! – O avere. Din ce s-o plătească?... Nu era însă pe lume om mai fericit ca Nuțu că a scăpat de pușcărie. Și-a făcut din nou valizele, și-a luat nevasta, a lăsat iar casa pe mâna soacrei și, cum în America nu se mai putea merge că erau pe acolo, zicea lumea, tare multe *ștraicuri*, vasăzică *strikes-greve*, s-a suit în tren și a coborât din el în Gara de Nord.

La București, și-a găsit degrabă de lucru ca paznic al șantierului unui arhitect, pe la Foișorul de Foc. Floare s-a apucat și ea să vândă bragă,

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 116 din 124

înghețată și turtă dulce la tarabele unui evreu de pe Calea Moșilor. A făcut și pe servitoarea, pe dădaca, pe curiera și, ca în America, pe șefa bucătăreselor.

Patru imagini îmi mai stăruie în minte din poveștile ei bucureștene:

Iarna atât de grea încât îngheață pompa de apă.

Lampa care se clatină în plafon când începe să se cutremure pământul.

Dulăul fugărit de hingheri, atât de mare încât, dând năvală prin tarabele de pe Moșilor, spulberă toate gălețile cu bragă.

Versurile și melodia lui „Du-mă-acasă, măi, tamvai“.

Recomandat de arhitectul său, Nuțu, cu englezeasca lui, a putut să lucreze o vreme pentru o societate româno-americană, la puțurile de petrol de la Moreni. A câștigat foarte bine și s-a întors la București să-și ia nevasta.

– *Hai acasă că se împărțește pământu în Ardeal!*

Au fost împrăprietăriți și ei în 1924, au mai cumpărat câte ceva din agoniseala de la București și din petrol, iar altă bogăție nu le-a mai trebuit. Aveau de acum peste 40 de ani. Copiii lor îi crescuseră mai mult alții. Împreună ori fiecare cu norocul lui, bătuseră pământurile a nouă țări și a trei continente. Vorbeau românește, ungurește, englezește, iar Nuțu și rusește. Nu-i mâncaseră nici peștii Atlanticului, nici lupii Cercului Polar. Floare mai avea la socoteală față de Nuțu două traversări ale oceanului și cinci ani de Americă, iar el față de ea, trei ani de armată, trei luni de război și șapte ani de Siberie. Trăiseră prăbușirea a două împărății și înălțarea unui regat. De trei ori își pierduseră averea și tot de trei ori o recâștigaseră. Bogați știau că n-au să mai ajungă niciodată, dar nici nu se mai temeau de nimic. Nici măcar de strigi și de strigoi. Floare începuse să capete o oarecare faimă locală descântându-le fetelor de măritiș și dezlegându-le de

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 117 din 124

tot felul de spaime. Doar mai târziu, numai nouă, copiilor, ne vâra frigul în oase.

Noroc că tot ea ne stârnise la poveștile cu orașele de dincolo de ocean. Îl întrebam pe Zoly Americanu dacă știe sau nu ce este aia Iș-Cigagău?... Eu nu pricepeam deloc.

În America, dragu mamei, îs două Cigagăuri: Cigagăul Mare și Cigagăul Mic ori Iș-Cigagău...

Vorbea despre ele ca despre niște sate dintre colinele ori din Câmpia Sătmăruului: Socondul Mare și Socondul Mic ori Soconzel. Abia prin 1990, mi-a căzut în mână o hartă mai amănunțită a Statelor Unite. Cu totul întâmplător, fără să-l caut, am dat acolo peste East-Chicago, Indiana. Acesta trebuie să fi fost misteriosul *Iș-Cigagău* al Floarei Nodului.

Al ei ori al închipuirii ei, căci nu-l știa decât din auzite. Nu călcase niciodată prin Indiana. În schimb, în satul ei, în fiecare duminică nu uita să-și pună veșmintele și pălăria de cucoană, demodate cu timpul, cumpărate în Illinois. Își așeza musafirii la masă, turna câte un păhăruț de pălincă, își scotea clopul mic și rotund ca să-l agațe într-un cui la vedere, se întorcea și făcea semnul crucii cu cuțitul asupra pâinii, ciocnea și golea păhăruțul, ca apoi să lovească plină de voie bună cu palma în tabla mesei:

– *Aici îi America!*

Era în 1926.

Contrabanda memoriei
RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina **118** din **124**

Contrabanda memoriei
RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina **119** din **124**

FIȘĂ SIGNALETICĂ

Radu Sergiu Ruba

PROFIL

équivalences
2001

Contrabanda memoriei
RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 120 din 124

RADU SERGIU RUBA

1954 n. la 14 octombrie, în Arad, județul Satu Mare, își petrece anii copilăriei într-o așezare vecină celei natale, la Rătești, apoi la Satu Mare și la Cluj

1965 își pierde vederea, ca urmare a unei afecțiuni congenitale

1974–1978 studii superioare: Facultatea de limbi străine (secția franceză-engleză), la Universitatea din București

1978 se stabilește definitiv în București

1978–1990 profesor de franceză la Liceul pentru deficienți de vedere (București)

1987–1999 redactor șef al revistei *Litera Noastră*, editată în alfabetul Braille și în regim vizual

din 1989 vicepreședinte al Asociației Nevăzătorilor din România

1990–1994 inspector în Ministerul Învățământului și Științei, responsabil cu subsistemul educației speciale pentru deficienții de vedere

1990–2001 membru în Comisia pentru Acces la Cultură și Informație a Uniunii Europene a Nevăzătorilor

din 1991 vicepreședinte al Comisiei pentru Acces la Cultură și Informație a Uniunii Europene a Nevăzătorilor

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

leșire

Pagina 121 din 124

1994–1998 salariat al Asociației Nevăzătorilor din România (pensionat în 1998: Legea 57/1992)

1998 înființează Fundația *Altmediacom* cu scopuri științifice și educaționale în domeniul informaticii, în beneficiul deficienților senzoriali

din 2000 (începînd de la 1 februarie, din nou) redactor șef al revistei *Litera Noastră*

*** poet, prozator, eseist, publicist, realizator de emisiuni la *Radiodifuziunea Română*, *Radio Europa Liberă* și *Radio Europa FM*

*** publicistică (în calitate de colaborator permanent) în săptămânalele *Phoenix*, *Tinerama*, *București*, în mensualul *Oameni în top* și în cotidianul *Curentul*

*** prezent (cu poezie, proză scurtă și eseu) în antologii și almanahuri publicate în România, Australia, Bulgaria, Franța și Statele Unite

*** premii literare: Premiul Ministerului Afacerilor Externe al Franței la *Festivalul Internațional al Nuvelei Francofone*, Paris, 1993; Premiul *Frontiera Poesis* pentru proza poezilor, Satu Mare, 1998; Premiul Fundației *Gheorghe Ursu* pentru întreaga activitate literară și socială, București, 1998

Contrabanda memoriei RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 122 din 124

RADU SERGIU RUBA
Bibliografie selectivă

Spontaneitatea înțeleasă (versuri), CARTEA ROMÂNEASCĂ, București 1983

Iluzia continuă (versuri), CARTEA ROMÂNEASCĂ, București 1988

La Zodiac, birjar! (poeme în versuri și proză), PHOENIX, București 1994

(ed.) **Constelația Homer**, *Antologia scriitorilor nevăzători din România*, SAS, București 1996

Contrabanda memoriei (proză scurtă), CARTEA ROMÂNEASCĂ, București 1997

Dacă pleci în căutarea mea (poeme în versuri și proză, antologie de autor), AXA, Botoșani 1999 [Colecția *La Steaua*]

(ed.) **Papa Ioan Paul al II-lea și România** Z 2000, București, 1999 (în colaborare)

Marginal (versuri), DACIA, Cluj 2001

Contrabanda memoriei
RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina 123 din 124

Traduceri

MICHEL TOURNIER **Vineri sau Viața sălbatică**, UNIVERS, București 1999

GILLES LIPOVETSKY **A treia femeie**, UNIVERS, București 2000 (în colaborare cu Manuela Vrabie)

NICOLAS ANCION, CORINE DESASZENS, OLIVIER ROLIN
(texte în limba franceză, selecționate în cadrul Proiectului European
LITERATURA EXPRES 2000)

Contrabanda memoriei
RADU SERGIU RUBA

Pagina de titlu

Cuprins

Înapoi

Închide

Ieșire

Pagina **124** din **124**